

Stručni rad

Primljeno: 21. VI. 2011.

Prihvaćeno: 3. IX. 2011.

UDK: 050:930(497.5)
94(497.5)"1945/1990"
930(497.5)

Poslijeratna povijest (1945.–1990.) na stranicama Časopisa za suvremenu povijest

Josip Mihaljević

Hrvatski institut za povijest

SAŽETAK: U radu se prikazuje kako je u historiografskom časopisu (*Časopis za suvremenu povijest*) tretirana poslijeratna povijest (1945.–1990.). U analizi autor prvo iznosi pregled razvoja istraživanja i pisanja poslijeratne povijesti na stranicama *Časopisa*, a nakon toga prikazuje i analizira brojčane pokazatelje o broju članaka, tematici koja se obrađivala, kategorijama i autorima radova i priloga objavljenih u *Časopisu* od njegova osnutka 1969. do kraja 2010. Uz nekoliko tabelarnih i grafičkih prikaza, autor je kao poseban prilog načinio kompletnu bibliografiju članaka koji se odnose na teme iz poslijeratne povijesti.

Ključne riječi: *Časopis za suvremenu povijest, historiografija, poslijeratna povijest (1945.–1990.), bibliografija*

1. Uvod: Pristup i metodologija

U ovome radu prikazat ću kako je u *Časopisu za suvremenu povijest* bila zastupljena poslijeratna povijest (1945.–1990.). Koristeći se brojčanim pokazateljima i statistikom analizirat ću podatke o količini i postotku članaka koji su tematizirali poslijeratnu povijest, tematici koja se obrađivala tijekom više od četrdeset godina izlaženja *Časopisa* i podatke o autorima koji su u njemu objavljivali. U analizi će se prikazati koje su se teme obrađivale, način na koji su se obrađivale, tko su bili autori, koliko je na *Časopis* utjecao društveno-politički kontekst vremena i sl. Kao vrijedan prilog načinit ću kompletnu bibliografiju radova članaka koji se odnose na teme iz poslijeratne povijesti i prema toj bibliografiji analizirati pojedine parametre.

Prvi i osnovni problem koji treba razjasniti prije analize pitanje je periodizacije povijesti. Što podrazumijevamo pod terminom poslijeratna povijest? U svojem radu pozivam se ponajprije na periodizaciju kakva je učinjena u *Bibliografiji hrvatske historiografije u povijesnim časopisima* (Dugački, Starčević-Stančić, Agičić 2008. i 2010). Zašto na to djelo? Zato što je riječ o dosad najtemeljitijoj historiografskoj bibliografiji, koja je pobrojila sve značajnije hrvatske historiografske (i ne samo historio-

grafske) časopise i napravila kompletan prikaz radova objavljenih 2000.–2008. Prema toj bibliografiji, ali i prema većini današnjih povjesničara, povijest se dijeli na sljedeća povijesna razdoblja: stara povijest, srednji vijek, rani novi vijek, devetnaesto stoljeće (1790.–1918.), međuratno (1918.–1941.) i ratno (1941.–1945.) razdoblje, poslijeratna (1945.–1990.) i suvremena (od 1990.) povijest.

Drugo je logično i legitimno pitanje koje se postavlja pred čitatelja: zašto analizirati *Časopis za suvremenu povijest* – po čemu je on relevantan? Kad je historiografska periodika u pitanju, onda je potrebno naglasiti da je riječ o časopisu koji izlazi više od četrdeset godina u tri sveska po godini (do danas u 43. godini izlaženja tiskano je ukupno 113 svezaka) na više od 30 000 stranica, što je u istraživanju iznimno reprezentativan uzorak. Osim prve dvije godine, kad je izlazio dva puta godišnje (1969. izišao je jedan svezak kao dvobroj, 1970. su izišla dva zasebna broja), *Časopis* je izlazio u tri broja. U svojoj relativno dugoj povijesti izlazio je uglavnom redovito, što mu je zasigurno i jedna od prepoznatljivih karakteristika na području hrvatskoga historiografskog izdavaštva.¹ Znatan kredibilitet daje mu i ime izdavača – Hrvatski institut za povijest u Zagrebu – jer najveći broj u njemu objavljenih priloga zapravo su rezultati znanstvenih projekata Instituta. Danas *Časopis za suvremenu povijest* zbog svoje tradicije, ali još više zbog znanstvenih kriterija koji se u njemu provode, ulazi u kategoriju najcjenjenijih hrvatskih znanstvenih časopisa, a u hrvatskoj historiografiji najznačajnija je periodična publikacija.

Potrebno je naglasiti još jednu značajnu činjenicu koja *Časopisu* potvrđuje relevantnost, a to je da je on jedini časopis specijaliziran isključivo za teme iz moderne i suvremene povijesti (tj. od sredine XIX. stoljeća do suvremenog doba), u koju ulazi i razdoblje 1945.–1990.

Posljednje od pitanja koja valja razjasniti prije analize jest pitanje vrijednosti istraživanja. Polazeći od pretpostavke da je prva i osnovna stvar od koje istraživač započinje svoje istraživanje pregled literature objavljene o problematici koju proučava, učinilo mi se iznimno vrijednim napraviti bibliografiju radova koji tematiziraju područje kojim se bavim, a to je poslijeratna povijest 1945.–1990. Kako sam već naveo, analiza *Časopisa za suvremenu povijest* kao publikacije koja tematizira modernu i suvremenu povijest učinila mi se kao sjajan prvi korak. Najvrjedniji dio ovoga rada upravo je bibliografija, koja svakom povjesničaru poslijeratne povijesti može biti od višestruke koristi. Iako dolazi na kraju kao prilog ovomu tekstu, napisana je zapravo na samome početku rada i ona je osnova prethodnih poglavlja jer i historiografski

¹ U nekoliko navrata objavljeno je više brojeva u jednome svesku. Tako je dva puta *Časopis* objavljen kao trobroj (1989. i 1991.), a u šest navrata objavljena su po dva broja u istome svesku (1976./2–3, 1979./2–3, 1988./1–2, 1990./1–2, 1993./2–3, 1996./1–2.).

pregled razvoja pisanja o poslijeratnoj povijesti i brojčani pokazatelji izvode se najvećim dijelom upravo iz bibliografije.

Bibliografiju koju donosim u ovome radu načinio sam prema današnjim bibliografskim standardima koji se ponajbolje oslikavaju u već spomenutoj *Bibliografiji hrvatske historiografije u povijesnim časopisima*. Tako se u priloženoj bibliografiji nalaze različite rasprave, članci, diskusije, polemike, reagiranja, kritički osvrti, bibliografije, obavijesti o problemima metodologije povijesti, izvještaji o znanstvenim rezultatima i projektima, biografije povjesničara, sjećanja na njih, nekrolozi, bilješke i obavijesti. Ova bibliografija ipak ne slijedi model *Bibliografije hrvatske historiografije* u potpunosti. U bibliografiju nisu uvršteni likovni prilozi (kojih u *Časopisu* ima vrlo malo), ali ni prikazi knjiga, zbornika i časopisa. »Obične« sam prikaze izostavio zbog dvaju razloga. Prvi je taj da sama forma prikaza nema karakter znanstvenoga teksta. Stoga sam uvrstio samo one iz kojih se prepoznaje kritički pristup i koji donose više od osnovne obavijesti o nekom novom izdanju, nekoj novoj knjizi. Drugi razlog zbog kojeg u bibliografiju nisu uvršteni prikazi ograničenost je prostora. Ova bi bibliografija tada bila dvostruko duža, zauzela bi prevelik prostor, bila bi puno nepreglednija i povjesničarima manje praktična. Svjestan sam da subjektivnim procjenama o tome što je kritički osvrt, a što prikaz donekle umanjujem objektivnost bibliografije i čitavog ovoga teksta, ali vrijedan povjesničar ne može pobjeći od sebe i koliko god se trudio nikad neće doći apsolutnu objektivnost. Na kraju krajeva svaki se povjesničar kad-tad suočava s problemima i dilemama u istraživanju i pisanju, koje na kraju rješava ipak prema svojim (subjektivnim) kriterijima i procjenama.

U bibliografiju su uvršteni svi radovi koji se bar jednim značajnijim dijelom odnose na razdoblje poslijeratne povijesti. Tako su uz radove koji tematiziraju neki događaj, proces ili fenomen koji je vremenski potpuno zaokružen u okviru razdoblja 1945.–1990.² uvršteni i radovi koji prelaze te okvire ili se jednim dijelom nalaze u njima.³ Osim vremenski određenih radova, u bibliografiju su uvršteni i radovi iz teorije i metodologije povijesti jer radovi s tog područja odražavaju stanje, promjene i razvoj povijesnih znanosti i iz toga poslijeratnog razdoblja. Sličnim motivima bio sam vođen i pri uvrštavanju nekrologa, obljetnica i sjećanja na povjesničare koji su živjeli i djelovali u tom razdoblju.

Radi lakšega snalaženja u bibliografiju su uvrštene i kategorije/grupacije radova onako kako stoje u izvorniku (npr. »Rasprave i članci«, »Diskusije«, »Bibliografije«, »Nekrolozi« itd.). Ipak, potrebno je naglasiti da tijekom dugog izdavačkog raz-

² Npr. Spehnjak, Katarina: Izbori u Hrvatskoj 1967. i 1969. godine. *Časopis za suvremenu povijest* 30(1998) 2, str. 317–346.

³ Npr. Manin, Marino: Julijska krajina i pitanje talijanske istočne granice od 1861. do 1975. *Časopis za suvremenu povijest* 26(1994) 1, str. 99–108.

doblja *Časopis* nije stalno imao iste standardizirane rubrike, ili se one nisu stalno javljale pod istim nazivima. Tako se prilozi koje u tablicama⁴ uvrštavam pod kategoriju »Rasprave i članci« nekad javljaju kao »Članci«, nekad kao »Istraživanja«, nekad kao posebna skupina radova (npr. »Problemi metodologije povijesti«), a nekad uopće nisu označeni posebnom kategorijom/grupom.

U tablicama sam radove podijelio na šest kategorija/grupa: 1) rasprave i članci; 2) polemike, diskusije, reagiranja, kritike; 3) bibliografije, pregled literature; 4) nekrolozi, sjećanja, obljetnice; 5) građa, intervjui⁵; 6) izvještaji, bilješke, obavijesti. Iako sam početno planirao, odustao sam od svrstavanja radova u kategorije »Izvorni znanstveni članak«, »Prethodno priopćenje«, »Pregledni članak«, »Stručni članak« itd., jer sam već nakon prvog pregleda starijih brojeva *Časopisa* uočio da su kategorizacija radova i UDK šifra uvedene tek s prvim brojem 1983. godine.

Daljnji problemi kategorija u tablicama tiču se podjela na teme iz domaće (hrvatske/jugoslavenske) i strane (svjetske) povijesti. Podjela je učinjena prema načelu da su u kategoriju strana povijest, osim radova koji izričito tretiraju neku temu iz povijesti svijeta ili neke strane države, uvršteni i radovi koji tematiziraju odnose Hrvatske/Jugoslavije s drugim državama. To se ponajviše odnosi na tematske brojeve posvećene talijansko-jugoslavenskim i austrijsko-jugoslavenskim odnosima. Također, veliki je problem bilo pitanje kriterija svrstavanja domaćih i stranih autora, npr. kako svrstati autora iz Socijalističke Republike Srbije koji piše 1980., a kako autora koji piše 15-ak godina poslije iz Republike Srbije, međunarodno priznate države. Rješenje sam našao u okvirima državnih granica, pa godinu 1990. promatram kao prijelomnu. Autore tekstova iz bivših jugoslavenskih republika objavljene do 1990. promatram kao domaće, a one objavljene nakon 1990. kao strane. Opće jugoslavenske teme i domaćih i stranih autora i nakon 1990. promatram kao domaće, ali teme iz Jugoslavije objavljene u *Časopisu* nakon 1990., a koje ne obuhvaćaju Republiku Hrvatsku (npr. povijest Slovenije, Srbije itd.) tretiraju se kao teme iz strane (svjetske) povijesti. Tako su npr. radovi Husnije Kamberovića iz 1998. o iseljavanju Poljaka iz Bosne i Hercegovine 1946. i onaj o gospodarskom razvoju BiH 1945.–1953. tretirani kao članci iz svjetske povijesti.

Posljednji problem na koji sam naišao pri pisanju bibliografije i čitava rada pitanje je više autora, što je posebno problem za 1985., kada su u prvi broj te godine uvrštena izlaganja više autora sa znanstvenog skupa (»Problemi istraživanja historije SFRJ 1945–1980«). Riječ je o kratkim uvodnim priopćenjima (približno pola kartice

⁴ Tablice u 3. poglavlju ovoga teksta.

⁵ Kategorija »Građa, intervjui« uvrštena je kao jedna zato jer intervjui predstavljaju povijesni izvor dobiven metodom *oral history*.

teksta) koje nije moguće tretirati kao posebne radove te su u bibliografiju uvrštena kao jedan članak, pod kategorijom polemike i bez posebnog označavanja autora.⁶

2. Časopis za suvremenu povijest i poslijeratna povijest – historiografski pregled

2.1. Institut za historiju radničkog pokreta i pokretanje Časopisa

Hrvatski institut za povijest sljednik je nekadašnjeg Instituta za historiju radničkog pokreta osnovanog odlukom Izvršnoga komiteta CK SKH i Izvršnog odbora Glavnog odbora SSRNH od 25. rujna 1961.,⁷ a tijekom svoje pedesetogodišnje povijesti nekoliko je puta mijenjao ime. Godine 1965. Institut je preimenovan u Institut za historiju radničkog pokreta Hrvatske, a prije uvođenja demokratskih promjena, od ožujka 1990. nosio je naziv Institut za suvremenu povijest.⁸ Potreba za sveobuhvatnijim istraživanjem i razumijevanjem hrvatske povijesti utjecala je i na djelatnost Instituta, koji je značajno proširio spektar svojih istraživanja tematizirajući hrvatsku povijest od srednjega vijeka do najnovijih vremena zbog čega je početkom 1996. promijenio ime u Hrvatski institut za povijest, koje i danas nosi.⁹

Da je poslijeratna povijest tema s kojom se ozbiljno računalo već od osnivanja Instituta, vidljivo je iz spomenute odluke o osnivanju, kojom su bili utvrđeni osnovni zadaci Instituta.¹⁰ Za tu temu najznačajnija je druga točka te odluke, u kojoj je kao

⁶ Vidi bibliografiju.

⁷ Osnivanju Instituta prethodilo je nekoliko značajnijih događaja i odluka te osnivanje historijskog odjeljenja Centralnoga komiteta Komunističke partije Hrvatske (CK KPH) 1949. godine. To historijsko odjeljenje bilo je zamišljeno kao stručno-politički organ KPH djelatnost kojega je bila prikupljanje dokumenata o radu KPH. Od 1952. ta se djelatnost proširila i na prikupljanje dokumenata »narodne vlasti«, antifašističkih organizacija, jedinica NOV, okupatorskih i organa vlasti NDH, ali i na prikupljanje dokumenata o razvoju KP između dvaju svjetskih ratova i sjećanja sudionika NOR-a. Historijsko odjeljenje CK KPH preraslo je 1955. u Historijski arhiv Centralnoga komiteta, a 1957. postalo samostalna ustanova kao Arhiv za historiju radničkog pokreta (Čepo 1982: 9–10).

⁸ Odlukom Savjeta Instituta, na 14. sjednici, 2. ožujka 1990., uveden je naziv Institut za suvremenu povijest. Registracija nove ustanove obavljena je u travnju 1990. (Uredništvo ČSP, 1991: 263).

⁹ Hrvatski institut za povijest: »O nama«. http://www.isp.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=5&Itemid=6 (pristup ostvaren 26. svibnja 2011.)

¹⁰ »Osnovni zadaci Instituta: 1) proučavanje historije radničkog pokreta u Hrvatskoj i Saveza komunista Jugoslavije, historije narodnooslobodilačke borbe i socijalističke revolucije; 2) praćenje razvoja i proučavanje suvremene historije izgradnje socijalizma; 3) proučavanje osnovnih problema iz nacionalne i opće historije koji su povezani s historijom radničkog pokreta i suvremenom historijom naroda socijalističke Jugoslavije; 4) pripremanje analiza i studija iz oblasti svoje djelatnosti. Izrada dokumentacija, monografija i historijata o pojedinim pitanjima ili razdobljima iz historije radničkog pokreta, SKJ i borbe za socijalizam; 5) stručno i naučno sistematiziranje i objavljivanje izvorne građe radničkog

jedan od glavnih zadataka Instituta navedeno »praćenje razvoja i proučavanje suvremene historije izgradnje socijalizma.« Planovi rada iz prvih godina djelovanja Instituta pokazuju da je naglasak ponajprije bio na prikupljanju građe i klasifikaciji različite građe i izvora, što je prilično razumljivo jer istraživanje uvijek treba počinjati sondiranjem izvora. Dodatan poticaj proučavanju tadašnje najnovije povijesti dao je i simpozij o »Pregledu istorije Saveza komunista Jugoslavije« i o problemima znanstvenoistraživačkog rada na povijesti radničkog pokreta, revolucije i socijalističke izgradnje, održan u Institutu 12. – 14. prosinca 1963. (Sklevicky 1982: 89).

Ipak, proučavanje poslijeratne povijesti ili, kako su hrvatski i jugoslavenski historiografi tada govorili, »historije socijalističke izgradnje« nije prvih godina imalo gotovo nikakvih rezultata. Nakon privredne reforme 1965. Institut se našao u lošoj financijskoj situaciji u kojoj se izdavačka djelatnost svela na časopis *Putovi revolucije* (Čepo 1982: 20). Početkom 1968., i prije nego što je stvarno zaživio, ukinut je, uz ostale, i odjel za istraživanje izgradnje socijalizma u Jugoslaviji, čime se prekinuo svaki rad na istraživanju tematike (Sklevicky 1982: 89). U jesen 1969. u Institutu je izrađen prijedlog dugoročnog projekta »Povijest radničkog pokreta, Komunističke partije i socijalističke revolucije u Hrvatskoj«, koji je sadržavao tri osnovna dijela, a pokrivao je tri razdoblja: I (1867.–1918.); II (1919.–1941.); III (1941.–1945.). Četvrti, poslijeratni dio ostavljen je za neka buduća vremena (Čepo 1982: 30). Sekcija za istraživanje poslijeratne socijalističke izgradnje ponovno će biti osnovana tek 1976. (Sklevicky 1982: 89).

Putovi revolucije, publikacija objavljivana od 1963. bila je zamišljena kao časopis, ali je izlazila neredovito i prema formi bila je više zbornik radova nego standardizirani znanstveni časopis. Godine 1969. obustavljeno je njegovo izdavanje i pokrenut je novi časopis, nazvan *Časopis za suvremenu povijest*, drukčiji po svojoj strukturi, opremi i načinu izlaženja. Intencija je bila obuhvatiti širu problematiku od predmeta djelatnosti samog Instituta i biti otvoreniji prema drugim temama, ali i autorima. Jedan od razloga pokretanja *Časopisa* bila je činjenica da u Hrvatskoj zapravo nije ni bilo redovitog časopisa za povijesne znanosti (Čepo 1982: 42).¹¹ Prvi Urednički odbor *Časopisa* činili su: Dušan Bilandžić, Miroslava Despot, Ivan Jelić (glavni i odgovorni urednik), Mirjana Gross i Bogdan Krizman. Urednički odbor koncipiran je tako da u njemu budu zastupljeni stručnjaci s triju fakulteta na kojima se predaje i izučava povijest: Filozofskog, Pravnog i Fakulteta političkih nauka. Koli-

pokreta i ostale historijske građe povezane s razvojem radničkog pokreta, revolucije i izgradnje socijalizma; 6) objavljivanje i saopćavanje rezultata svoga rada i naučnoistraživačke djelatnosti; 7) organiziranje i poticanje izučavanja i razvijanja naučno-popularnog i idejno-odgojnog rada iz oblasti svoje naučnoistraživačke djelatnosti; 8) usavršavanje stručnih i naučnoistraživačkih metoda u oblasti disciplina kojima se bavi; 9) razvijanje i usavršavanje stručnog i naučnog kadra u oblasti djelatnosti Instituta.« (Odluka o Institutu za historiju radničkog pokreta, 51).

¹¹ Tako npr. časopis *Historijski zbornik*, koji ima najdužu tradiciju, nije izlazio redovito pa je tijekom 1950-ih i u prvoj polovici 1960-ih svoja planirana četiri broja objavljivao sve u jednome svesku.

ko će pozornosti pridavati temama iz najnovije povijesti, Urednički odbor je najavio već u uvodnoj riječi u prvom broju *Časopisa*, koju donosim u cijelosti:

»Uvodna riječ

Sustavno znanstveno istraživanje najnovije hrvatske povijesti bez sumnje je jedna od najvažnijih zadaća hrvatske historiografije. Tu je zadaću znatnim dijelom u orijentacionom i perspektivnom programu svoje djelatnosti preuzeo Institut za historiju radničkog pokreta Hrvatske, ali je njeno stvarno težište zasad na povijesti radničkog pokreta, Komunističke partije, oslobodilačkog rata i socijalističke revolucije, jer se iz niza razloga istraživanje nije moglo proširivati. Pokretanje »Časopisa za suvremenu povijest« trebalo bi da označi daljnji korak prema spomenutom cilju. Dakako da dosadašnja osnovna djelatnost Instituta zauzima i dalje prvo mjesto, ali bi se ona, uz ostalo, i pomoću časopisa mogla pridružiti naporima na organizaciji znanstvenog istraživanja najnovije povijesti u Hrvatskoj i Jugoslaviji. Monografsko istraživanje radničkog pokreta, Saveza komunista, socijalističke revolucije, te poticanje interesa za obradu razdoblja poslije 1945, tj. razvitka socijalističke Hrvatske – dobilo bi u tom okviru svoju određeniju ulogu i sadržaj.

Zbog svega će toga »Časopis za suvremenu povijest«, polazeći od sadašnjeg razvojnog stupnja Instituta, biti i njegov prilog okupljanju snaga radi postepenog proširivanja istraživanja na različita područja društvenog života, koja obilježavaju pojedine povijesne pojave i razdoblja. Zato će urednički odbor težiti da časopis dade poticaj raspravama o zajedničkoj organizaciji znanstvenoistraživačkog rada na području najnovije povijesti u Hrvatskoj.

Časopis će objavljivati priloge vremenski ograničene na razdoblja od sredine 19. st. dalje, ali s težištem na 20. stoljeću. Sadržajno, ti bi se prilozi odnosili na sva osnovna područja povijesnog razvoja, dakako, u prvom redu s temama iz hrvatske povijesti. Svoje stranice časopis će, u tom okviru, ustupati i prilozi- ma koji se odnose na problematiku izvan Hrvatske i Jugoslavije. Pored objavljivanja različitih monografskih priloga, časopis će osobito nastojati da razvija znanstvenu kritiku, kako bi se sustavno pratili rezultati istraživanja koja su važna za njegovu zadaću. U vezi s tim, urednički će odbor nastojati da osigura potrebne kritičke osvrtne na pojedine osnovne probleme iz najnovije hrvatske povijesti, da bi se tako ispunila osjetna praznina u poznavanju i ocjeni dosadašnjih dostignuća naše historiografije i stvorio solidniji temelj za budući rad. Također će se sustavno objavljivati bibliografski prilozi.

Uz nastojanje da okupi poznate znanstvene radnike, »Časopis za suvremenu povijest« otvarat će svoje stranice suradnji mladih historičara, kako bi pridonio i njihovu daljnjem uspješnom znanstvenom razvoju.

Urednički odbor¹²

¹² *Časopis za suvremenu povijest* 1(1969) 1–2, str. 5.

2. 2. Društveno-politički kontekst 1970-ih i početak sustavnog istraživanja poslijeratne povijesti na stranicama *Časopisa*

Časopis za suvremenu povijest osnovan je dvije godine nakon smjenjivanja Franje Tuđmana s mjesta ravnatelja Instituta,¹³ a nešto prije početka jačeg iskazivanja hrvatskih nacionalnih zahtjeva koji su označeni kao »maspok«. Nakon što je Institut 1967. ocijenjen kao »nacionalističko žarište«, nova je uprava morala »ispraviti neke greške i skretanja« i pristupiti »rješavanju idejnih problema«.

U 1970-ima *Časopis* je doživio nekoliko promjena u sastavu Uredničkog odbora. Već od 1970. umjesto Dušana Bilandžića, koji je podnio ostavku zbog odlaska na drugu dužnost, izabran je Hrvoje Matković, a 1971. u odbor je ušao Zlatko Čepo, tadašnji vršitelj dužnosti direktora Instituta. Godine 1974. u odbor je izabrana Bosiljka Janjatović, a potkraj 1974. istupila je Miroslava Despot. Urednički odbor u sastavu Zlatko Čepo, Mirjana Gross, Bosiljka Janjatović, Ivan Jelić (glavni i odgovorni urednik), Bogdan Krizman, Hrvoje Matković uređivao je *Časopis* do kraja 1981. (Čepo 1982: 53–54).¹⁴

Pojava »maspoka« i Hrvatskog proljeća 1971. nije ostala bez reperkusija i u radu Instituta i samog *Časopisa*. Desetak godina nakon »maspoka« Zlatko Čepo, koji je od 1982. vršio dužnost odgovornog urednika, pisao je u *Časopisu*:

»Taj drugi mnogo jači val nacionalizma, koji se javio u našoj republici u toku 1970. godine, nije naišao na podršku u Institutu. (...) Novi nacionalistički val u historiografiji najviše se osjećao u pokušaju reafirmacije nekih ličnosti iz hrvatske historije. Bili su to prvenstveno Zrinski, Frankopan, Jelačić, Starčević, Kvaternik i braća Radić. (...) Rukovodstvo Instituta i redakcija *Časopisa* za suvremenu povijest, osnovanog 1969, suprotstavili su se tom kursu, odbili da objave neke glorifikatorske priloge i pripremili dugoročniju akciju za kritičko preispitivanje doprinosa nekih ličnosti. Prvi je korak u tom pravcu bio opširniji dvobroj 2–3 predan u štampu u jesen 1971. godine, a posvećen 30-godišnjici početka narodnooslobodilačke borbe i socijalističke revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije.« (Čepo 1982: 33).

¹³ O razlozima smjene Franje Tuđmana s dužnosti ravnatelja Instituta opširnije u: Radelić 2006: 403–412. Nakon Franje Tuđmana (1961.–1967.), ravnatelji Instituta bili su: Dušan Bilandžić (1967.–1969.), Zlatko Čepo (1969.–1986.), Zorica Stipetić (1986.–1991.), Mirko Valentić (1991.–2002.), Milan Kruhek (2003.–2006.), Stjepan Matković (2007.–2010.), Jasna Turkalj (od 2011.).

¹⁴ U jesen 1981. glavni urednik *Časopisa* Ivan Jelić bio je prisiljen dati ostavku na sve rukovodeće dužnosti u Institutu zbog političkih kritika njegovih tekstova »Koncentracioni logori« i »Teror okupatorsko-ustaške vladavine« objavljenih u *Enciklopediji hrvatske povijesti i kulture* (Zagreb 1980.), u kojima je naveo znatno manji broj žrtava logora Jasenovac od tadašnjih službenih procjena (Janjatović 1999: 448).

Čepo je u istome tekstu naglasio da je to bila »borba za afirmaciju klasnog pristupa u historiografiji« (Čepo 1982: 34). Naravno, u uredničkoj politici *Časopisa* morao se osjetiti utjecaj tadašnjih društveno-političkih zbivanja. Tako je česta pojava u sedamdesetima, ali i poslije, bilo objavljivanje tematskih brojeva potpuno ili dijelom posvećenih tada značajnijim godišnjicama, kao što su 50-godišnjica osnutka KPJ i 25-godišnjica oslobođenja Jugoslavije (1970./1), 30-godišnjica početka oslobodilačke borbe i socijalističke revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije (1971./2–3), 80-godišnjica rođenja Josipa Broza Tita (1972./2), 30-godišnjica osnivanja ZAVNOH-a i 80-godišnjica rođenja Augusta Cesarca, Miroslava Krleže i Ivana Krndelja (1973./3), 30-godišnjica oslobođenja Jugoslavije i pobjede nad fašizmom (1975./3), 40-godišnjica dolaska Josipa Broza Tita na čelo KPJ, 40-godišnjica osnivanja KPH i 60-godišnjica Listopadske revolucije (1977./3), 60-godišnjica osnivanja SKJ (1979./2–3) i 40-godišnjica početka NOB-a (1981./3). Poseban broj bio je posvećen Josipu Brozu Titu u povodu njegove smrti (1980./2). U tom broju objavljena je dotad najpotpunija bibliografija knjiga i brošura o Josipu Brozu Titu (1941.–1979.), koju je izradila Marija Sentić.

Tematski brojevi odražavali su i tadašnju vanjskopolitičku situaciju Jugoslavije. Tako je najopsežniji broj u sedamdesetima, prvi broj iz 1975. (336 str.), bio posvećen temi »Talijanski iredentizam i jadransko pitanje«, u njem je objavljeno deset članaka, odabrani dokumenti o jugoslavensko-talijanskim odnosima 1915.–1955. i izbor iz bibliografije. Sličan tematski broj napravljen je 1977., a bio je posvećen temi »Jugoslavensko-austrijski odnosi i problemi položaja slovenske i hrvatske manjine u Austriji«. U sedamdesetima je bio planiran i treći tematski broj, posvećen jugoslavensko-bugarskim odnosima, ali taj broj nikad nije ugledao svjetlo dana (Čepo 1982: 55). Uz tematske brojeve, u pojedinim brojevima javljala se rubrika »Obljetnice«, u kojoj su, većinom zaposlenici i suradnici Instituta, obilježavali značajnije datume i događaje iz hrvatske i šire jugoslavenske prošlosti.

Naglašavanje marksističkog pristupa bila je osnovna »legitimacija« ne samo *Časopisa za suvremenu povijest* nego i čitave hrvatske i jugoslavenske historiografije, no taj je pristup u velikom broju radova ostajao ipak samo na deklarativnoj razini.

U *Časopisu* se od početka nastojala razvijati znanstvena kritička misao, a objavljivani su i prilično kvalitetni znanstveni radovi. Tomu je zasigurno mnogo pomoglo planiranje znanstvenih zadataka u sklopu srednjoročnih planova koje je započelo 1971. (Uredništvo ČSP 1991: 264). Uvedena je rubrika »Diskusije i polemike«, u kojoj je objavljen niz kritičkih priloga od kojih su neki izazvali reakcije i odgovore. Kritičkih priloga bilo je i u rubrici »Izvještaj o znanstvenim istraživanjima«, u kojoj su se javljali suradnici koji su sumirali izvore i literaturu za pojedine istraživačke teme (Čepo 1982: 56). Priloga kritičkoga karaktera bilo je i u rubrici »Ocjene i prikazi«, a puno manje u rubrici »Časopisi i zbornici«. *Časopis* je od početka nastojao objavljivati i izvornu građu i bibliografije, a posebna je pozornost posvećena proble-

mima metodologije povijesti, o čemu je najviše pisala Mirjana Gross.¹⁵ Objavljivanjem niza vrlo kvalitetnih i raznolikih priloga, uz redovito izlaženje, *Časopis* se više afirmirao kao jedan od boljih historiografskih časopisa u Hrvatskoj i Jugoslaviji. Vjerojatno najzaslužnija osoba za dostignuta ostvarenja i razinu bio je dugogodišnji glavni i odgovorni urednik Ivan Jelić, kojemu je zasluge priznavao i Zlatko Čepo, koji je obnašao dužnost ravnatelja Instituta u vrijeme kada je Jelić smijenjen s dužnosti urednika 1981. (Čepo 1982: 57). Potkraj 1970-ih počinju se uvoditi i neke manje promjene u grafičkom izgledu *Časopisa* pa je 1979. promijenjena i naslovna stranica, na kojoj se otada navode važniji prilozi.

Rad na poslijeratnoj povijesti svodio se na priloge koji su se odnosili na ideje o organizaciji znanstvenog rada i metodologiju istraživanja tog razdoblja povijesti, te na one radove koji su uz metodološka pitanja promišljali marksističku teoriju i teorije socijalizma kao društvenog procesa na svjetskoj razini (Sklevicky 1982: 89–90). Tek su se potkraj 1970-ih u izvještajima o znanstvenim rezultatima počeli sve češće javljati prilozi o izvorima i literaturi za proučavanje poslijeratne povijesti. Poseban zamah donijelo je objavljivanje projekta »Povijest socijalističke izgradnje u Hrvatskoj«, koji je izradio Zdravko Tomac, kao posebnog priloga u drugom broju *Časopisa* iz 1978. U uvodnim napomenama Tomac je istaknuo:

»Historijska istraživanja u nas uglavnom završavaju s razdobljem narodno-oslobodilačke borbe, odnosno s pobjedom socijalističke revolucije i uspostavljanjem nove narodne vlasti, a istraživanja razdoblja socijalističke izgradnje prepuštaju se drugim društvenim znanostima, prije svega sociologiji, politologiji, ekonomskim i pravnim naukama itd.« (Tomac 1978: 3).

Tim projektom razmatrao se široki kompleks problema »razdoblja socijalističke izgradnje« i možemo ga smatrati početkom prvoga sustavnog istraživanja poslijeratne povijesti. O tome svjedoče i ove Tomčeve riječi:

»Da bi znanstveno proučavanje povijesti socijalističke izgradnje otišlo dalje od pojedinačnih pokušaja različitih autora koji istražuju pojedine teme ili određena uža razdoblja, odnosno da bi se moglo završiti pisanje sinteze povijesti socijalističke izgradnje, Znanstveno vijeće Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske zaključilo je da je nužno izraditi poseban projekt pod naslovom: 'Povijest socijalističke izgradnje u Hrvatskoj' te poduzeti organiza-

¹⁵ To su ovi važniji prilozi: Opravdanja tradicionalne historije i počeci njene krize potkraj 19. i na početku 20. stoljeća (1974./2); Historija i društvene znanosti (1975./2); O novim pristupima istraživanju revolucija (1976./2–3); Na putu k budućoj historijskoj znanosti (1977./2); Metodološki problemi strukturalne historije s posebnim obzirom na stupanj razvoja jugoslavenske historije (1978./1).

cione, kadrovske, financijske i druge mjere kojima je cilj osigurati sistematsko proučavanje razdoblja socijalističke izgradnje u Hrvatskoj.« (Tomac 1978: 3).

Tomac je u svome projektu naglašavao marksistički pristup proučavanju povijesti »socijalističke izgradnje«, za koji je držao da »zahtijeva da se istraže određene zakonomjernosti izgradnje samoupravljanja, da se sagledaju bitni društveni procesi, da se istraži stvarno kretanje, koje ukida i prevladava staro stanje i staro društvo, da se društvena organizacija i njene promjene sagledaju i protumače iz promjene proizvodnih odnosa« (Tomac 1978: 6). Unatoč ideološkom pozicioniranju, Tomčev pristup ipak je značio kvalitativni pomak u istraživanju jer je uočavao mnogobrojne probleme tadašnje historiografije. Smatrao je da treba nadići okvire tradicionalne »događajnice« jer »parcijalni prikaz, svođenje istraživanja samo na registriranje činjenica ili samo promjena u normativnom sistemu ili opisivanje samoupravljanja kao ideala kojem treba prilagoditi život, treba prevladati i napuštati koliko god je moguće« (Tomac 1978: 6). Polazne osnove svakog istraživanja poslijeratne povijesti vidio je u nužnosti interdisciplinarnog pristupa i povijesne periodizacije,¹⁶ u nužnosti utvrđivanja osnovnih tema istraživanja i nužnosti uklapanja hrvatske povijesti u jugoslavenski, ali i širi svjetski kontekst. Posebnu je pozornost usmjerio na razmatranje teorijskih problema tvrdeći da se istraživanje povijesti »socijalističke izgradnje ne smije svesti samo na registriranje činjenica i njihovo interpretiranje, nego mora obuhvatiti i analizu određenih teorijskih problema socijalizma u cjelini, a posebno samoupravljanja kao posebnog oblika ostvarivanja diktature proletarijata, ali i oblika odumiranja države« (Tomac 1978: 6–8). Kao konačni znanstveni cilj toga projekta naveo je pisanje sinteze povijesti socijalističke izgradnje u Hrvatskoj (Tomac 1978: 3, 8).

Kada je projekt osmišljavan, uz Tomca je, kao voditelja projekta, u Institut primljena i jedna pripravnica, sociologinja Lydia Sklevicky, koja je 1978. u sklopu projekta načinila »Orijentacioni pregled izvora i literature za proučavanje historije socijalističke izgradnje« (Sklevicky 1978). Nakon nje primani su pripravnici, koji su do današnjih dana nosili istraživanja poslijeratne povijesti u Hrvatskoj. Bili su to Berislav Jandrić, Biljana Kašić, Zdenko Radelić i Katarina Spehnjak (Sklevicky 1982: 93). Uz spomenuti rad Lydije Sklevicky (iz drugog broja 1978.), već u idućem broju (1978./3) objavljeni su radovi Biljane Kašić, »Problemi istraživanja skupštinskog siste-

¹⁶ Tomac nudi ovaj model periodizacije povijesti nakon rata: 1) Razdoblje revolucionarnog etatizma 1945.–1953. (unutar kojeg razlikuje razdoblje obnove od 1945. do 1948., razdoblje sukoba sa staljinizmom od 1948. do 1950., razdoblje programsko-ustavnopravne izgradnje samoupravne koncepcije od 1950. do 1953.); 2) Razdoblje stvaranja materijalne osnove samoupravljanja od 1953. do 1963. godine i proširivanje samoupravljanja na sve oblasti društveno-političkog i društveno-ekonomskog sistema (i unutar toga razdoblja vidi pojedine etape: razdoblje 1953.–1956., razdoblje 1956.–1961., razdoblje 1961.–1963.); 3) Razdoblje 1963.–1971. godine (podetape: razdoblje 1963.–1965., razdoblje 1965.–1969., razdoblje 1969.–1971.); 4) Razdoblje 1971.–1975. godine (Tomac 1978: 10–12).

ma u SFRJ«, i Katarine Spehnjak, »Orijentacioni pregled i analiza izvora i literature SSRNJ 1943–1977«. Rezultati istraživanja spomenutih znanstvenika označili su prvi početak sustavnog istraživanja poslijeratne povijesti ne samo na stranicama *Časopisa* nego i u čitavoj hrvatskoj historiografiji.

2. 3. Znanstvena afirmacija 1980-ih

U 1980-ima došlo je do prvih promjena na dužnostima glavnog i odgovornog urednika (Ivana Jelića) tako da je od prvog broja 1982. Zlatko Čepo postao odgovorni urednik (do drugog broja 1987.), a Bosiljka Janjatović glavna urednica (do broja 1988./1–2). Zorica Stipetić preuzela je dužnost odgovorne urednice od trećeg broja 1987. (do trećeg broja 1990.), a Vlado Oštrić glavnog urednika od trećeg broja 1988. (do trećeg broja 1990.).¹⁷

I u 1980-ima financijska pozicija Instituta nije bila najbolja, ali je Urednički odbor skupa s upravom Instituta nastojao i uspijevao održati nesmanjenu izdavačku aktivnost (Kolar-Dimitrijević – Čepo 1983). *Časopis* se postupno afirmirao, a najveći impuls bilo je uvođenje znanstvene kategorizacije radova 1983. godine. Promjenom uvjeta objavljivanja radova¹⁸ *Časopis* je postao prisutan u znanstvenom aparatu sve većeg broja znanstvenih monografija, radova i priloga u Jugoslaviji i u nizu drugih zemalja. Opsežna razmjena za periodične znanstvene i stručne publikacije u Jugosla-

¹⁷ Nakon ostavke Ivana Jelića na dužnost glavnog i odgovornog urednika potkraj 1981. promijenjen je donekle i sastav Uredničkog odbora i raspored dužnosti. Uz razdijeljene funkcije odgovornog (Zlatko Čepo) i glavnog (Bosiljka Janjatović) urednika, u Urednički odbor ponovno je imenovan Dušan Bilandžić, a Hrvoje Matković ostao je član sve do početka 1984. Novi članovi Uredničkog odbora postali su Zorica Stipetić i Vlado Oštrić, djelatnici Instituta, te Fabijan Trgo, načelnik Vojnoistorijskog instituta u Beogradu. Urednički odbor imao je takav sastav do početka 1984., kada je izabran Marijan Matica s Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Početkom 1986. u Urednički odbor je imenovana Lydia Sklevicky. U tom je sastavu Urednički odbor ostao do smrti Zlatka Čepe u proljeće 1988. godine (Janjatović 1999: 451).

¹⁸ Prema napatku Referalnog centra Sveučilišta u Zagrebu i odlukama Komisije za časopise tadašnje republičke Samoupravne interesne zajednice (SIZ) za znanost, uvedene su najprije informacijske kartice (tzv. bazične kartice) za svaku raspravu i članak na kojima je osim decimalne klasifikacije i kategorizacije članka objavljen i sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku. Od početka 1983. uvedena je i nova prezentacija svih priloga (osim ocjena i prikaza), tako da je u zaglavlju navedena decimalna klasifikacija tematike, kategorizacija članaka, datum primitka u uredništvo i kratki sažetak na hrvatskom jeziku te sažetak na engleskome na kraju priloga. Na naslovnoj stranici uvedena je i tzv. manžeta, tj. stavljani su podaci o godištu, svesku, broju stranica i godini izlaženja *Časopisa*, a na vrhu pojedine stranice otisnuti su podaci o imenu i prezimenu autora, naslovu članka (zbog prostora uglavnom skraćeni) te svesku i godištu *Časopisa*. Istodobno se veća pozornost počela posvećivati propisu Komisije za časopise republičkog SIZ-a znanosti o recenzijama rukopisa, o čemu je Komisija vodila nadzor, a poštivanje pravila recenzentskog postupka bio je jedan od uvjeta izdavanja. Svim nabrojenim promjenama *Časopis* je postao potpuno prilagođen uređivanju znanstvenih časopisa koje je financirao republički SIZ znanosti (Janjatović 1999: 452).

viji i u inozemstvu dovela je do toga da je *Časopis* postajao poznatiji sve većem broju znanstvenih uredništava, izdavača i biblioteka, a podaci o njemu ušli su u više inozemnih tercijarnih publikacija – u Bugarskoj, Poljskoj, Saveznoj Republici Njemačkoj, Italiji, SSSR-u (Oštrić 1990: 1–3).¹⁹

Sekcija za proučavanje socijalističke izgradnje, osnovana pri Institutu za historiju radničkog pokreta Hrvatske 1976., koja je potkraj 1970-ih počela pokazivati prve rezultate, u 1980-ima je nastavila još plodniji rad. Jedan od značajnijih uspjeha bilo je i organiziranje prvoga znanstvenog skupa o poslijeratnoj povijesti, koji je održan u Institutu 6. i 7. prosinca 1984. godine. Tema skupa bila je »Metodologijski i znanstvenoistraživački problemi historije SFRJ poslije 1945. godine«. Na skupu je sudjelovalo tridesetak uglavnom mladih znanstvenika iz gotovo cijele Jugoslavije koji su se bavili istraživanjem povijesti jugoslavenskoga poslijeratnog razdoblja. Sažeci tih izlaganja objavljeni su u prvom broju *Časopisa* iz 1985. godine.

U žarištu interesa hrvatskih historiografa bila je socijalna povijest, a ponajprije povijest institucija i društveno-političkih organizacija. Najčešće se raspravljalo o povijesti i razvoju (Zlatko Čepo i Berislav Jandrić) te ideologiji (Biljana Kašić) Komunističke partije odnosno Saveza komunista Hrvatske, o Narodnoj fronti odnosno Socijalističkom savezu (Katarina Spehnjak), o razvoju sindikata (Zdenko Radelić). Značajni su radovi napisani i o agrarnoj politici i kolektivizaciji (Slavko Juriša), kolonizaciji (Marijan Matićka), a s povijesnog se aspekta proučavao i utjecaj medija (Borislav Bijelić). Praksa obavještavanja i kritičkog promišljanja o povijesnoj teoriji i metodologiji koja je započeta u drugoj polovici 1970-ih svoj jednako plodan nastavak doživljavala je i u osamdesetima, pogotovo početkom 1980-ih, ponajprije zahvaljujući naporima Mirjane Gross.

Na samom kraju 1980-ih tadašnji je glavni urednik Vlado Oštrić, osvrćući se na dvadeset godina objavljivanja *Časopisa*, istaknuo da *Časopis* u hrvatskoj i jugoslavenskoj povijesnoj znanosti »ima svoje mjesto i kao specijalizirani časopis za suvremenu (noviju) povijest s najduljom tradicijom ili većom dinamikom izlaženja (i redo-

¹⁹ Potkraj 1980-ih tadašnji je glavni urednik Vlado Oštrić u svojem tekstu »Dvadeset godina Časopisa za suvremenu povijest« izrazio veliko žaljenje zbog odnosa nadležnih državnih institucija u pogledu referiranja *Časopisa*: »Neobjašnjivo je da se te referalne publikacije 'ne priznaju' u kriterijima za znanstvene časopise u SR Hrvatskoj. ČSP je od početka uključen u jugoslavensku sekundarnu publikaciju (Savjeta akademija znanosti i umjetnosti SFR Jugoslavije) *Bulletin scientifique (Section B. sciences humaines)*, ali SIZ za znanstveni rad SRH ni nju 'ne priznaje' i time, usput rečeno, negira smisao i svrhu te međuakademijske sekundarne publikacije! Prema dosadašnjem uvidu, koji je vrlo teško steći, ČSP još nije uključen u one malobrojne inozemne sekundarne publikacije koje se po kriterijima za znanstvene časopise u SR Hrvatskoj jedino 'priznaju'. Uredništvo i dalje nastoji riješiti taj umjetni 'problem', no treba, zasada, pripomenuti barem to da je na rubu racionalnog (a riječ je o znanosti!) uvjetovati opstanak naših znanstvenih časopisa kriterijem koji uopće ne ovisi o tim časopisima, njihovim izdavačima i uredništvima!« (Oštrić 1989: 2–3).

vitošću) ili općim hrvatskim, odnosno jugoslavenskim značenjem, po temama i suradnicima – uspoređujući ga s ostalim časopisima za suvremenu (noviju) povijest u Hrvatskoj i u Jugoslaviji.« (Oštrić 1989: 3). Usto, kao jednu od najvećih zasluga istaknuo je činjenicu da je programsko težište *Časopisa* prošireno i »preko izrazite povijesne i za povijesnu znanost važne međe 1945. godine«. Vidio je i veliki napredak u čitavom programsko-sadržajnom opsegu jer je smatrao da su osjetne »tendencije prema društvenopovijesnoj i interdisciplinarnoj orijentaciji.« (Oštrić 1989: 3).

2. 4. *Novi smjerovi 1990-ih*

U 1990-ima došlo je do novih promjena u sastavu Uredničkog odbora, koji je od 1991. postao Uredništvo; činili su ga Iskra Iveljić (do kraja 1993.), Mirko Valentić i Ivan Jelić, koji je od te godine ponovno preuzeo funkciju glavnog i odgovornog urednika (1991.–1992./1). Dok je pripremao prvi broj za 1992., Ivan Jelić je preminuo, te je od drugog broja 1992. glavni i odgovorni urednik bio Jure Krišto, koji je tu dužnost odnašao sve do kraja 2000. godine.²⁰

Istraživanja poslijeratnog razdoblja objavljena u *Časopisu* u njegovih prvih dvadeset godina postojanja bila su usredotočena uglavnom na povijest institucija i ustanova vladajućeg poretka i njihovih društveno-političkih organizacija s posebnim naglaskom na tematiku radničkog pokreta. Posljednje desetljeće XX. stoljeća donijet će promjenu. Kraj Jugoslavije i komunizma kao vladajućeg sustava nazirao se od kraja 1980-ih, a cjelokupna društvena i politička atmosfera i gibanja utjecala su i na pisanje hrvatskih povjesničara i suradnika *Časopisa*. Utjecaji nadolazećih društvenih promjena vidljivi su i u radovima iz poslijeratne povijesti. Tako je već u trobroju iz 1989. prvi put otvorena do tada rijetko doticana tema Bleiburga (Bekić, Darko: »Slučaj Bleiburg«: nova istraživanja, nova iskušenja), u trećem broju iz 1990. počele su se otvarati teme poput višestranačja (Kašić, Biljana: Višepartijnost – tema raspri u ideologijskom okviru ranih pedesetih godina) i demokracije (Spehnjak, Katarina: Socijalistički savez i demokracija – jedan ili više kandidata. Analiza izbora za Sabor i Saveznu skupštinu 1953. godine), a kritički je promišljan i sam poslijeratni jugoslavenski politički poredak (Čepulo, Dalibor: Politički sistem Jugoslavije u periodu nakon drugoga svjetskog rata: gustoća i svijest).

Stranice *Časopisa* nisu ostale gluhe ni na aktualna događanja s početka 1990-ih pa se u trobroju iz 1991. pod naslovom »Aktualna tema« nalaze radovi o nastanku

²⁰ Od drugog broja 1992. u Uredništvo ulazi i Nada Kisić-Kolanović (do 1998./2), od broja 1993./2–3 Stjepan Matković (do kraja 1999.), a od 1996. Zlatko Matijević. Od drugog broja 1999. Uredništvo je znatno prošireno, te su ga činili: Ljubomir Antić, Nada Kisić-Kolanović, Mira Kolar, Jure Krišto, Marijan Matićka, Zlatko Matijević, Hrvoje Matković, Stjepan Matković, Zdenko Radelić, Nikša Stančić, Vlasta Švoger i Mirko Valentić.

granice između Hrvatske i Srbije (Ivan Jelić) te promišljanja o neizvjesnoj budućnosti Jugoslavije (Alexander Buczinsky), a utjecaj aktualnih događanja vidljiv je i u jednom tematskom broju koji je bio posvećen posjetu pape Ivana Pavla II. Republici Hrvatskoj (1994./2).

Pad komunističkih režima u Europi 1990-ih doveo je i do otvaranja mnogobrojnih arhiva, čime je povjesničarima dobrim dijelom postala dostupna građa ključna za razumijevanje procesa i događaja druge polovice XX. stoljeća. Gledajući generalno, to je u europskoj historiografiji uzrokovalo svojevrstan kvantitativni i kvalitativni uspon u istraživanjima komunističkih sustava. Dostupnost i raznovrsnost građe dovela je do pomaka u temeljnim istraživanjima, ali je donijela i niz novih interpretativnih paradigmi koje su omogućile da se povijest poredaka i društava pod vlašću komunističkih stranaka sustavno istražuje (Spehnjak 2006: 697). Otvaranje arhiva dogodilo se i u Hrvatskoj sredinom 1990-ih pa su, kako u hrvatskoj historiografiji tako i u *Časopisu za suvremenu povijest*, otvorene mnogobrojne nove teme, a one koje su se prije obrađivale počele su se promatrati s više različitih stajališta.²¹ Poslijeratno razdoblje prestalo se nazivati razdobljem »socijalističke izgradnje«, a sve se češće izražavalo izrazito kritičko stajalište prema društvu, a posebno prema politici koja je vladala Hrvatskom odnosno Jugoslavijom od 1945. do 1990. godine. Svojevrstan trend 1990-ih bilo je stavljanje težišta istraživanja u maniri »totalitarnog modela« (Spehnjak 2006: 697), gdje se najveći broj radova usmjeravao na pitanja represije i žrtava sustava. Tako su se i u *Časopisu* počeli objavljivati radovi u kojima se kritički promišljalo pitanje legitimiteta političkog sustava u Hrvatskoj nakon 1945. (Nada Kisić-Kolanović 1992.), radovi u kojima se pisalo o »vremenu velike političke represije« i o »velikim sudskim procesima« (Nada Kisić-Kolanović 1993.), o boljševizaciji i ideologizaciji hrvatske kulture (Zlata Knezović 1994.). Otvorila se i velika tema o sudbini folksdojčera u Hrvatskoj/Jugoslaviji (Vladimir Geiger od 1993.), a prvi put se pisalo i o Golom otoku (Berislav Jandrić 1993.). U *Časopisu*, kao i u čitavoj Europi, počele su se javljati rasprave o teoriji nacije (Tomislav Markus 1993.), pogotovo je velik broj prikaza knjiga takve tematike, a javljali su se i posebni osvrti na nacionalizme Srba i Hrvata (Wolf Dietrich Behschnitt 1992.; Stjepan Matković 1993.).

U tom dinamičnom vremenu 1990-ih donekle je smanjeno zanimanje za problematiku metodologije i teorije povijesti pa je u čitavom desetljeću objavljeno samo pet radova iz tog područja istraživanja.²² Ipak, *Časopis* je sredinom 1990-ih podignut na još višu razinu jer je od prvog broja 1996. ustanovljen Urednički savjet, koji se od prvog broja 1997. naziva Međunarodni urednički savjet, koji su činili profesori i dru-

²¹ O historijskim istraživanjima komunizma nakon otvaranja arhiva više u: Spehnjak 2000.

²² Pogledati *Tablicu 3*.

gi znanstvenici iz poznatih sveučilišta, arhiva i instituta u SAD-u i u Europi.²³ Na državnoj razini *Časopis* je prepoznat kao izrazito vrijedan jer je od kraja 1996. po vrsnoći izjednačen s časopisima i publikacijama s međunarodno priznatom recenzijom, čime je svrstan u najznačajnije hrvatske historiografske časopise.²⁴

2. 5. U novom tisućljeću

U novom tisućljeću došlo je i do novih promjena na mjestima glavnog i odgovornog urednika. Nakon Jure Krište, 2001. dužnost glavnog i odgovornog urednika preuzeo je Stjepan Matković, koji se zadržao sve do kraja 2006., a aktualni glavni i odgovorni urednik Nikica Barić tu dužnost obnaša od 2007. godine. Tijekom godina se mijenjao i sastav Uredništva,²⁵ koje je od 2002. preimenovano u Uredničko vijeće, a 2009. razdijeljeno je na Uredničko vijeće (Tihomir Cipek, Vladimir Geiger, Mario Jareb, Nada Kisić-Kolanović, Marino Manin, Zdenko Radelić, Ivica Šute) i Savjet časopisa (Ljubomir Antić, Mira Kolar, Marijan Maticka, Hrvoje Matković, Nikša Stančić). Promjene je doživjelo i Međunarodno uredničko vijeće,²⁶ a od trećeg broja 1999. uvedena je i dužnost tajnika.²⁷

Novi trendovi u razvoju historiografije, novi pristupi i teme oslikavali su se i na stranicama *Časopisa*. U tom se duhu promišljalo i mjesto historiografije u okvirima postmodernih teorija pripovijedanja (Kisić-Kolanović 2003., Hayden White 2004.), a sve češće su se pojavljivali i članci s područja usmene povijesti (Jakovina od

²³ Njegovi su članovi bili: Sarah A. Kent (University of Wisconsin, SAD), Jill Irvine (University of Oklahoma), Amy Schmidt (National Archives, DC, SAD), Katrin Boeckh (Osteuropa-Institut, München) i Antoni Cetnarowicz (Instytut Historii Krakow, Poljska).

²⁴ Prema Pravilniku o mjerilima vrednovanja časopisa i publikacija s međunarodno priznatom recenzijom, kao i s njima po vrsnoći izjednačenih časopisa i publikacija, koji je 27. prosinca 1996. donijelo Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske (Janjatović 1999: 456).

²⁵ Od drugog broja 2000. u nj je ušao Mario Jareb, koji je ujedno obnašao novu dužnost tehničkog urednika, te od drugog broja 2001. i Nikica Barić kao urednički pomoćnik (dužnost tehničkog urednika preimenovana je od drugog broja 2001. u dužnost uredničkih pomoćnika, koju su obnašali Jareb i Barić zajedno do drugog broja 2002., kad je Barić preuzeo dužnost tajnika. Dužnost uredničkog pomoćnika Jareb je obnašao još jedan broj, nakon kojeg je ta dužnost ukinuta, ali ponovno uvedena od drugog broja 2003. te konačno ukinuta s prvim brojem 2005.). Vladimir Geiger postao je član Uredništva od drugog broja 2003., a Mario Jareb, koji je istupio iz članstva 2005., vratio se u drugom broju 2006., kad je istupio Zlatko Matijević.

²⁶ Od drugog broja 2002. u njega je ušao Andrej Rahten, a od prvog broja 2003. James J. Sadkovich i Dinko Šokčević. Godine 2005. iz njega su istupili Jill Irvine i Sarah A. Kent, a 2010. i Amy Schmidt i Antoni Cetnarowicz, a iste (2010.) godine u vijeće su ušli Carl Bethke, Zoran Janjetović, John Paul Newman i Sabrina Ramet. Od 2011. član vijeća je i Sergey Romanenko.

²⁷ Prvi tajnik bio je Stjepan Matković (samo jedan broj), a poslije Vlasta Švoger (od 2000./1 do 2002./1), Nikica Barić (od 2002./2 do 2006./1), Arijana Kolak (od 2006./2 do 2008./3), Ivana Šubic (2009.) i Josip Mihaljević (od 2010.).

2002.). Novo tisućljeće donijelo je i veću raznolikost tema pa se u istraživanju komunizma fokus interesa istraživača polako odmicao od usmjerenosti isključivo na represivni karakter sustava i na pitanje žrtava. Sve se češće objavljuju i radovi iz povijesti svakodnevice, pogotovo socijalne i kulturne povijesti slobodnoga vremena (Duda od 2002.), a pojavljuju se i prilozi iz gospodarske povijesti (Ivica Šute 2001., Nikola Mijatović 2004., Goran Arčabić i Iva Kraljević 2005., Sabina Žnidaršič Žagar 2009.). Ponovno je veća pozornost pridana problematici teorije i metodologije povijesti, pogotovo na početku desetljeća, kad je u prvom broju 2001. pripremljen i jedan poseban tematski dio posvećen pitanjima povijesti i interdisciplinarnosti u kojem su vrijedne članke priložili Suzana Leček, Darko Dukovski i Stjepan Sršan.

Promatrajući kategorije/grupe radova treba naglasiti da je u prvom desetljeću XXI. stoljeća izrazito povećan broj nekrologa, sjećanja i obljetnica (22 od ukupno 39), što se može objasniti činjenicom da je upravo u tom razdoblju starija generacija povjesničara doživljavala obljetnice djelovanja ili je, u tužnijem slučaju, umirala.²⁸

I u novom tisućljeću *Časopis* je, uz temeljna istraživanja, nastojao poticati sustavno zanimanje za znanstvenu kritiku, informacije i probleme metodologije povijesne znanosti. Znanstvena kategorizacija članaka (izvorni znanstveni članci, prethodna priopćenja, pregledni članci, izlaganja sa znanstvenih skupova i stručni članci) ustanovljena početkom 1980-ih zadržana je do današnjih dana. Zadržana je i tradicija da se osim navedenih kategorija objavljuju i recenzije, ocjene te prikazi knjiga i periodike, obavijesti, bilješke, osvrti, reagiranja i relevantna građa. Znanstvena vrijednost *Časopisa* očuvala se do danas, te je on po vrsnoći jednak časopisima s međunarodno priznatom recenzijom (prema popisu kategoriziranih domaćih časopisa ubraja se u kategoriju časopisa A1, što je najviša kategorija), a referira se i u značajnim publikacijama i bazama (America: History and Life, Historical Abstracts, Hrvatska bibliografija, Niz B, Central and Eastern European Online Library CEEOL i IBZ – Zeller Verlag).

3. *Časopis za suvremenu povijest* i poslijeratna povijest – brožčani pokazatelji

3.1. Broj radova

Prema analizi bibliografije u 42 godine izlaženja,²⁹ izišlo je 113 svezaka *Časopisa* s ukupno 1187 radova (isključujući prikaze), od čega 362 rada barem jednim

²⁸ Nažalost, umirali su i prilično mladi povjesničari: Tomislav Markus (1969.–2010.) u 41. godini života, Mladen Švab (1945.–2000.) u 55. godini života.

²⁹ Vidi prilog na kraju teksta.

svojim dijelom tematizira poslijeratnu povijest (uključujući i teoriju povijesti). U prosjeku riječ je o gotovo trećini radova. U *Tablici 1* prikazan je omjer broja radova poslijeratne povijesti i ukupnog broja radova objavljenih u *Časopisu*. Prema rezultatima, najmanji postotak bio je 1972. (2,9%), kada je od ukupno 35 članaka samo jedan imao veze s poslijeratnom poviješću. Najveći je postotak (64,3%) iz 1989., kada je od ukupno 14 radova njih 9 tematikom bilo povezano s poslijeratnom poviješću. Promatrajući samo broj članaka, najmanje ih je bilo 1969., 1970. i 1972. (po jedan), a najviše 1982., čak 20. Ta je brojka tako velika zbog toga što je drugi broj iz te godine bio posvećen Josipu Brozu Titu (Okrugli stol: Josip Broz Tito u našoj i stranoj literaturi). Iz *Tablice 1* vidljivo je da je broj članaka o poslijeratnoj povijesti u prvim godinama bio malen, ali i to da je u novom tisućljeću broj članaka po godini ustaljen, svake godine bilo je više od deset članaka (osim 2007.), a u postotku je poslijeratna povijest zastupljena barem u četvrtini radova.

Tablica 1 Omjer ukupnog broja radova i radova iz poslijeratne povijesti

Godina	Broj radova Ukupno (bez prikaza)	Broj radova Poslijeratna povijest	Broj radova Poslijeratna povijest (%)
1969.	7	1	14,3 %
1970.	18	1	5,6 %
1971.	27	2	7,4 %
1972.	35	1	2,9 %
1973.	34	2	5,9 %
1974.	28	5	17,9 %
1975.	30	8	26,7 %
1976.	15	2	13,3 %
1977.	28	13	46,4 %
1978.	22	10	45,5 %
1979.	16	4	25,0 %
1980.	26	10	38,5 %
1981.	21	4	19,0 %
1982.	37	20	54,1 %
1983.	27	9	33,3 %
1984.	16	2	12,5 %
1985.	18	5	27,8 %
1986.	19	5	26,3 %
1987.	19	4	21,1 %
1988.	20	10	50,0 %
1989.	14	9	64,3 %
1990.	25	13	52,0 %

1991.	13	7	53,8 %
1992.	44	18	40,9 %
1993.	27	11	40,7 %
1994.	29	11	37,9 %
1995.	32	4	12,5 %
1996.	22	6	27,3 %
1997.	32	15	46,9 %
1998.	30	8	26,7 %
1999.	25	7	28,0 %
2000.	30	7	23,3 %
2001.	49	14	28,6 %
2002.	38	11	28,9 %
2003.	41	16	39,0 %
2004.	44	15	34,1 %
2005.	38	14	36,8 %
2006.	46	14	30,4 %
2007.	28	7	25,0 %
2008.	51	15	29,4 %
2009.	36	11	30,6 %
2010.	30	11	36,7 %
Ukupno	1187	362	30,5 %

3. 2. *Autori*

Što se tiče autora koji su objavljivali u *Časopisu*, potrebno je naglasiti da je *Časopis* najveći oslonac imao u znanstvenim djelatnicima Instituta, što mu je pružilo određenu stabilnost. Time je bilo olakšano i ostvarivanje otvorenosti *Časopisa* prema različitim temama, ali i suradnicima iz Hrvatske, Jugoslavije i inozemstva. Institutski i vanjski suradnici bili su dva koncentrična kruga autora koji su omogućili šaroliku paletu tematskih istraživanja, problemskih pristupa, metodoloških inovacija i kritičkog raspravljanja. Vlado Oštrić je 1989. istaknuo da »uvid u nizove autorskih imena upućuje na jugoslavensku i međunarodnu, generacijsku, metodološku i interdisciplinarnu otvorenost ČSP istraživačima povijesti« (Oštrić 1989: 1).

Autorska raznovrsnost vidljiva je i po brojčanim pokazateljima. U 362 rada prisutno je ukupno 166 autora navedenih imenom i prezimenom, a uz njih je još devet radova koje potpisuje Uredništvo *Časopisa* i jedan rad koji je potpisan kao »HAZU«.

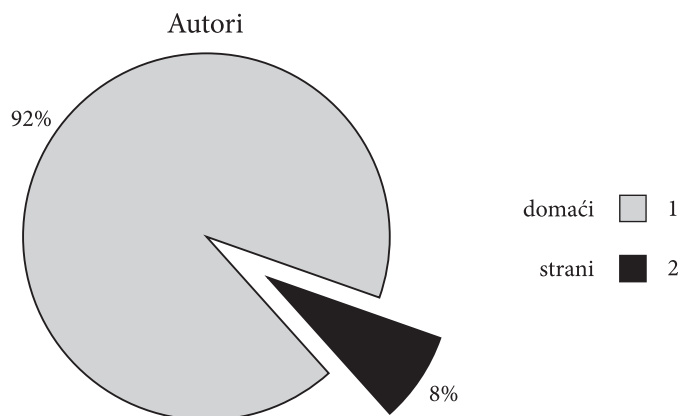
U pisanju poslijeratne povijesti u *Časopisu* bilo je i primjera timskoga rada. Osim naslova »Problemi istraživanja historije SFRJ 1945–1980« iz prvog broja 1985., koji zapravo i nije članak jer su u njemu predstavljena uvodna izlaganja više autora sa

znanstvenoga skupa, u bibliografiji je i trinaest radova koji imaju više od jednog autora, od čega dvanaest s po dva autora, a jedan članak ima tri autora.³⁰ Koautorstvo kao način pisanja i izlaganja znanstvenih rezultata češće se javlja tek nakon osamostaljenja Republike Hrvatske. Naime, svih trinaest koautorskih članaka napisano je u razdoblju nakon 1992.³¹ do 2009. godine.³² Osim prvoga koautorskog teksta iz 1992. i jednoga iz 1998., svi su ostali objavljeni u posljednjem desetljeću.

S obzirom na omjer stranih i domaćih autora (*Grafički prikaz 1*), vrlo je visok postotak domaćih autora (92%), dok je stranih ipak mnogo manje (8%).

U *Tablici 2* dan je pregled najplodnijih autora. Najviše radova iz poslijeratne povijesti imaju Katarina Spehnjak i Zdenko Radelić, po 21 rad. Nakon njih najviše radova imaju Mirjana Gross (15), Berislav Jandrić (12), Vladimir Geiger (11), Zlatko Čepo (10), Marijan Maticka (9), Biljana Kašić (8), Mira Kolar-Dimitrijević (7) i Vlado Oštrić (7). Visoko je na toj listi i Uredništvo ČSP-a s devet članaka.

Grafički prikaz 1 Omjer domaćih i stranih autora

³⁰ **Valentić**, Mirko, **Sirotković**, Hodimir, **Pavličević**, Dragutin, **Jandrić**, Berislav: In memoriam dr. Ivanu Jeliću i dr. Fikreti Jelić-Butić. *Časopis za suvremenu povijest* 24(1992) 1, str. 317–323.

³¹ **Mijatović**, Anđelko, **Sentić**, Marija: Bibliografija radova dr. Franje Tuđmana. U povodu 70. obljetnice života i 40. obljetnice objavljivanja pisanog djela, *Časopis za suvremenu povijest* 24(1992) 1, str. 1–18.

³² **Akmađža**, Miroslav, **Josipović**, Slađana: Politika komunističkog režima prema katoličkim vjerskim školama u Hrvatskoj 1945.–1952. *Časopis za suvremenu povijest* 41(2009) 1, str. 109–132.

Tablica 2 Pregled najplodnijih autora

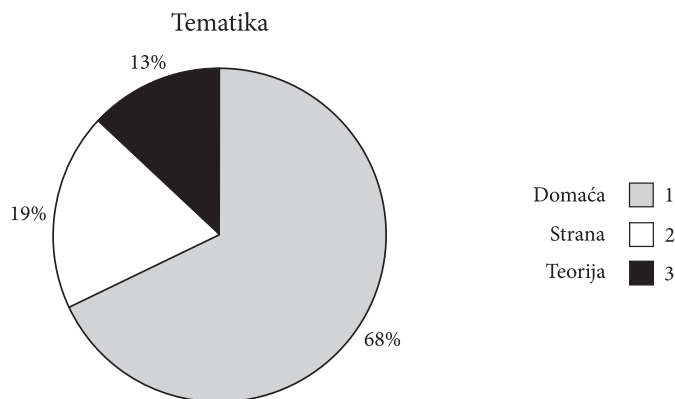
Autor	Broj radova	Tematika			Kategorije / grupe radova					
		domaća -hrvatska/ jugo. povijest	strana - svjetska povijest	teorija i metodologija povijesti	rasprave / članci	polemike/ diskusije reagiranja kritike	bibliografije/ pregled literature	nekrolozi / sjećanja / obljetnice	grada/ intervju	izvještaji, bilješke, obavijesti
SPEHNJAK, Katarina	21	17	4		20				1	
RADELIĆ, Zdenko	21	21			18	2			1	
GROSS, Mirjana	15		1	14	11	2		1		1
JANDRIĆ, Berislav	12	11	1		9			3		
GEIGER, Vladimir	11	5	6		4	3	1	1	2	
ČEPO, Zlatko	10	9		1	5	3	1			1
MATICKA, Marijan	9	7	2		6	1		1		1
[UREDNIŠTVO]	9	6	3				1	4	3	1
KAŠIĆ, Biljana	8	8			7			1		
KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Mira	7	6	1		3	1		1		2
OŠTRIĆ, Vlado	7	5	2		1	2	1	1		2

3. 3. Tematika

Što se tiče tematike, koju smo u uvodu definirali i podijelili na tri tipa (domaća, strana, teorija i metodologija), iz *Grafičkog prikaza 2* i *Tablice 3* vidljivo je sljedeće: potpuno očekivano najveći je postotak (68%) radova s temama iz domaće (hrvatske i jugoslavenske) povijesti, kojih je ukupno 245. Nešto manje od petine radova (69 radova ili 19%) možemo svrstati u radove s problematikom svjetske povijesti, a 48 radova (13%) otpada na problematiku teorije i metodologije povijesti.

Domaćom povijesti najviše se bavio Zdenko Radelić, u svim svojim radovima (21 rad), a slijede ga Katarina Spehnjak sa 17 radova te Berislav Jandrić s 11 radova. O strani, odnosno svjetskoj povijesti, u koju ubrajamo i onu povezanu s domaćom, najviše radova napisao je Vladimir Geiger (6 radova), te Katarina Spehnjak i Tvrtko Jakovina (po 4 rada). Interes za teme iz teorije i metodologije povijesne znanosti bila je orijentacija naglašavana u *Časopisu* već od prvoga broja. Ti radovi, što domaćih, što inozemnih autora, objavljuvani su pretežno u rubrikama »Problemi metodologije historije« i »Obavijesti o problemima metodologije historije«, ali i u još nekim drugim stalnim ili povremenim rubrikama. Na tom je području Mirjana Gross najznačajniji autor s 14 radova. Više od jednog rada iz te kategorije napisali su Ivo Goldstein (4), Neven Budak (2) i Suzana Leček (2). Na tom je popisu ukupno 24 autora, a među ostalim najzvučnija su imena Fernanda Braudela, Erica J. Hobsbawma, Pierrea Vilara i Haydena Whitea.

Grafčki prikaz 2 Tematika: omjer domaćih, stranih i tema iz teorije i metodologije povijesti

Tablica 3 Prikaz radova poslijeratne povijesti u *Časopisu za suvremenu povijest*

Godina	Broj radova	Autori		Tematika			Kategorije / grupe radova						
		domaći	strani	domaća -hrvatska/ jugosl. povijest	strana - svjetska povijest	teorija i metodologija povijesti	rasprave i članci	polemike/ diskusije reagiranja kritike	bibliografije/ pregled literature	nekrolozi / sjećanja / obljetnice	grada/ intervjui	izvještaji, bilješke, obavijesti	
1969.	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1970.	1	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
1971.	2	2	-	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-
1972.	1	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
1973.	2	2	-	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-
1974.	5	4	1	2	2	1	1	1	1	2	-	-	1
1975.	8	7	1	1	5	2	4	1	2	-	-	1	-
1976.	2	1	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-	1
1977.	13	13	-	2	9	2	10	1	1	-	-	1	-
1978.	10	9	1	6	-	4	9	-	-	-	-	-	1
1979.	4	4	-	1	1	2	3	1	-	-	-	-	-
1980.	10	10	-	5	-	5	5	-	1	-	-	-	4
1981.	4	4	-	2	-	2	2	2	-	-	-	-	-
1982.	20	20	-	20	-	-	17	2	-	-	-	-	1
1983.	9	7	2	6	-	3	8	-	-	-	-	-	1
1984.	2	2	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-
1985.*	5	5	-	5	-	-	2	1	-	2	-	-	-
1986.	5	5	-	4	1	-	3	2	-	-	-	-	-
1987.	4	4	-	3	-	1	1	2	-	1	-	-	-
1988.	10	10	-	10	-	-	8	-	-	-	-	1	1
1989.	9	9	-	6	1	2	3	2	1	-	-	-	3
1990.	13	12	1	10	3	-	6	-	-	1	-	-	6
1991.	7	7	-	4	3	-	4	-	-	-	-	-	3
1992.	18	16	2	14	2	2	11	-	1	3	-	-	3

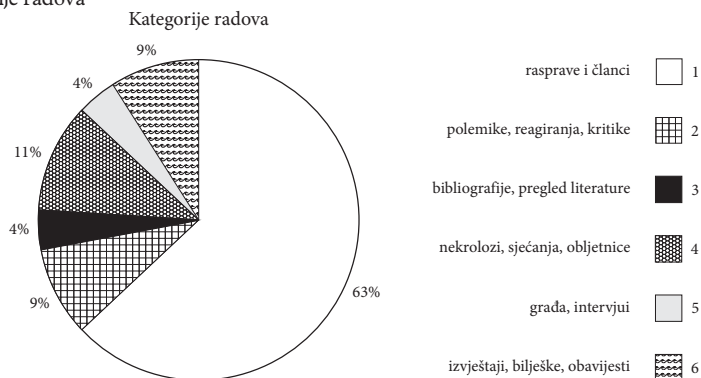
1993.	11	11	-	9	2	-	8	3	-	-	-	-
1994.	11	11	-	9	2	-	5	1	-	3	1	1
1995.	4	4	-	4	-	-	2	1	-	-	1	-
1996.	6	6	-	2	2	2	2	1	-	1	-	2
1997.	15	15	-	11	3	1	6	5	1	2	1	-
1998.	8	6	2	6	2	-	6	-	-	2	-	-
1999.	7	7	-	7	-	-	3	1	-	1	1	1
2000.	7	7	-	4	1	2	6	1	-	-	-	-
2001.	14	14	-	8	2	4	10	-	-	4	-	-
2002.	11	11	-	10	-	1	7	-	1	2	1	-
2003.	16	16	-	11	2	3	8	-	1	3	4	-
2004.	15	12	3	8	4	3	10	2	-	2	-	1
2005.	14	11	3	7	7	0	7	1	-	4	2	-
2006.	14	13	1	10	2	2	10	-	1	1	1	1
2007.	7	6	1	7	-	-	7	-	-	-	-	-
2008.	15	14	1	12	3	-	10	-	2	2	1	-
2009.	11	6	5	7	4	-	8	1	-	2	-	-
2010.	11	8	3	7	4	-	9	-	-	2	-	-
Ukupno	362	334	28	245	69	48	225	34	16	39	16	32

3. 4. Kategorije/grupe radova

S obzirom na kategorije radova (*Grafički prikaz 3*), uvjerljivo je najviše radova iz kategorije rasprava i članaka (63%), nakon čega, u mnogo manjim omjerima, slijede radovi svrstani u kategoriju nekrolozi, sjećanja, obljetnice (11%), polemike, reagiranja, kritike (nešto više od 9%), izvještaji, bilješke, obavijesti (9%) te, naposljetku, bibliografije, pregled literature i radovi iz kategorije građa, intervjui (po 4%).

Promotrimo li autore, doći ćemo do podatka da je najviše radova iz kategorije rasprava i članaka napisala Katarina Spehnjak (20), najviše polemičkih tekstova Zlatko Čepo i Vladimir Geiger (po 3), najviše bibliografija Marija Sentić (4), nekrologa i sjećanja Zdravko Dizdar (4), a iz kategorije građa/intervjui najviše je napisao Tvrtko Jakovina (5).

Grafički prikaz 3 Kategorije radova

4. Zaključno

Orijentacija prema istraživanju poslijeratne povijesti u hrvatskoj historiografiji gotovo nije postojala sve do početka izlaženja *Časopisa za suvremenu povijest*, kada je izražena nužnost tog istraživanja. No ni u *Časopisu* taj put nije bio jednostavan i jednosmjernan jer sve do druge polovice 1970-ih nije bilo ni približno dovoljno znanstvenika koji su se bavili tim razdobljem. Projekt pokrenut u Institutu za historiju radničkog pokreta Hrvatske dao je novu smjernicu, zaposleni su novi mladi istraživači koji će postati i najplodniji autori u Hrvatskoj, kad je u pitanju poslijeratna povijest.

U 1980-ima *Časopis* se i znanstveno afirmirao, a istraživanja poslijeratne povijesti postajala su sve češća i znanstveno ozbiljnija. Pad komunističkih sustava u Europi ostavio je trag i na znanstvenoj produkciji, a promjene znanstvenih i manje znanstvenih paradigmi osjetile su se i na stranicama *Časopisa*, u kojem su vidljiva i mnogobrojna nova historiografska strujanja, ponajprije u istraživačkoj tematici. I u novom tisućljeću *Časopis* je nastavio objavljivati sve vrste znanstvenih i stručnih radova iz područja historiografije s problematikom iz hrvatske i opće povijesti od sredine XIX. st. i u XX. st., s time da se poslijeratna povijest po zastupljenosti ustalila zauzimajući oko trećine prostora čitava *Časopisa*.

Poslijeratna je povijest u *Časopisu* većim dijelom bila usmjerena na teme iz domaće povijesti iako ni pitanja iz širega (regionalnog i svjetskoga) konteksta nisu zanemarena. Za vrijeme izlaženja *Časopis* je nastojao promicati i različite druge priloge i u tematskom i u metodološkom pogledu te je bio otvoren za sve probleme novije povijesti i metodologije povijesnih znanosti. Posebna pozornost posvećivana je upravo problemima historiografije kao znanstvene discipline. Urednički odbori (poslije uredništva i urednička vijeća) *Časopisa* poticali su i rasprave i polemike o mnogim kontroverznim rezultatima kako historiografije tako i povijesne publicistike ne samo s područja Hrvatske nego i iz inozemstva. Objavljivano je i kritički obrađeno relevantno arhivsko i drugo gradivo te veći broj bibliografija, a na stranicama *Časopisa* tiskani su i nekrolozi, sjećanja i obljetnice. Sve te vrste priloga uglavnom su se (iako često pod drugačijim nazivima) zadržale tijekom uglavnom redovitog objavljivanja *Časopisa*.

Autori priloga najčešće su bili domaći znanstvenici, pogotovo djelatnici Instituta, ali je *Časopis* stalno poticao suradnju i bio otvoren prema drugim domaćim i inozemnim autorima. Autori nisu bili isključivo povjesničari, nego su objavljivani i prilozi politologa, sociologa, demografa, filozofa, pravnika itd., što potvrđuje uredničku namjeru i stremljenja prema interdisciplinarnom istraživačkom pristupu.

Časopis za suvremenu povijest pokrenuo je Institut za historiju radničkog pokreta Hrvatske (današnji Hrvatski institut za povijest) u politički dosta burnom vre-

menu, pogotovo za sam Institut, a burna su bila i nadolazeća razdoblja, pogotovo prijelom i raspad Jugoslavije. Tijekom više od četrdeset godina izlaženja u *Časopisu* su se u velikoj mjeri odražavale i promjene u hrvatskom društvu jer je, htjela-ne htjela, hrvatska historiografija bila odraz društvenih tokova, promjena i kontroverzija pa je i *Časopis* kao institutsko glasilo (kao i sam Institut) prolazio kroz te procese (Janjatović 1999: 447). Bez obzira na sve društvene promjene i mijene kroz koje je prošao, *Časopis* je uvijek nastojao biti svim znanstvenicima otvoren medij. Po obradi tematike i po otvorenosti različitim autorima ostao je jedan od najznačajnijih časopisa u hrvatskoj historiografiji, a po radovima poslijeratne povijesti možemo ustvrditi da je u hrvatskoj historiografiji od početka svojega izlaženja imao, i još uvijek ima, vodeće mjesto.

IZVORI I LITERATURA

- Bibliografija hrvatske historiografije u povijesnim časopisima 2000.–2004. godine*, ur. Vlatka Dugački, Irina Starčević Stančić, Damir Agičić. Srednja Europa, Zagreb 2008.
- Bibliografija hrvatske historiografije u povijesnim časopisima 2005.–2008. godine*, ur. Vlatka Dugački, Irina Starčević Stančić, Damir Agičić. Srednja Europa, Zagreb 2010.
- Bilandžić**, Dušan: *Historija Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije: glavni procesi: 1918–1985*. Školska knjiga, Zagreb 1985.
- Čepo**, Zlatko: Dva decenija Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske. *Časopis za suvremenu povijest* 14(1982)1, str. 7.–58.
- Janjatović**, Bosiljka: U povodu 30. obljetnice izlaženja *Časopisa za suvremenu povijest* (1969.–1999.). *Časopis za suvremenu povijest* 31(1999)3, str. 445.–459.
- Kolar-Dimitrijević**, Mira, **Čepo**, Zlatko: Iz Instituta. *Časopis za suvremenu povijest* 15(1983)2, str. 219.–221.
- Odluka o Institutu za historiju radničkog pokreta. *Putovi revolucije* 1(1963) 1–2, str. 511.–513.
- Oštrić**, Vlado: Dvadeset godina *Časopisa za suvremenu povijest*. *Časopis za suvremenu povijest* 21(1989) 1–3.
- Oštrić**, Vlado: *Časopis za suvremenu povijest* u inozemnim sekundarnim i tercijarnim publikacijama. Podaci u kontekstu. *Časopis za suvremenu povijest* 22(1990) 1–2, str. 263.–266.
- Radelić**, Zdenko: *Hrvatska u Jugoslaviji 1945.–1991.: od zajedništva do razlaza*. Školska knjiga; Hrvatski institut za povijest, Zagreb 2006.
- Sklevicky**, Lydia: Orijentacioni pregled izvora i literature za proučavanje historije socijalističke izgradnje. *Časopis za suvremenu povijest* 10(1978)2, 15.–60.
- Sklevicky**, Lydia: Pregled rezultata rada na istraživanju povijesti socijalističke izgradnje. *Časopis za suvremenu povijest* 14(1982)1, 89.–97.
- Spehnjak**, Katarina: Historijska istraživanja komunizma nakon otvaranja arhiva. *Časopis za suvremenu povijest* 32(2000)1, 113.–127.
- Spehnjak**, Katarina: Zapisnici Politbira Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske, 1945.–1952., Svezak 1, 1945.–1948., priredila Branislava Vojnović, Hrvatski državni arhiv, Zagreb 2005., 653 str. *Časopis za suvremenu povijest* 38(2006) 2, 697.–700.

Tomac, Zdravko: Povijest socijalističke izgradnje u Hrvatskoj (nacrt studijskog projekta). *Časopis za suvremenu povijest* 10(1978) 2, 3.–14.

[**UREDNIŠTVO ČSP**]: Institut za suvremenu povijest. U povodu tridesete obljetnice. *Časopis za suvremenu povijest* 23(1991) 1–3, str. 263.–269.

Prilog:

Bibliografija radova poslijeratne povijesti na stranicama Časopisa za suvremenu povijest

1 (1969) 1–2

Iz znanstvenih ustanova

PAVER, Josipa: Rukopisna ostavština Ive Politea, 253.–269.

2 (1970) 1

Bibliografija

BERGER, Zvonko: Prilog bibliografiji izvora za povijest Komunističke partije Hrvatske (Saveza komunista Hrvatske) – Kongresi, zemaljske konferencije i plenumi KPH (SKH) od 1948. do 1968. god., 277.–291.

3 (1971) 2–3

Rasprave i članci

ŽARIĆ, Slobodan: O nekim problemima izgradnje narodne vlasti u Hrvatskoj uoči i neposredno nakon oslobođenja Jugoslavije, 73.–86.

Polemika

ČEPO, Zlatko: O jednom pristupu, periodizaciji i nekim ocjenama, 233.–241.

4 (1972) 2

Rasprave i članci

ČEPO, Zlatko: Tito nosilac borbe protiv staljinizma, 65.–74.

5 (1973) 2

Portreti

GROSS, Mirjana: Lucien Febvre, živa misao jednog historičara, 103.–108.

5 (1973) 3

Bibliografija

DESPOT, Miroslava: Američke i engleske doktorske disertacije o jugoslavenskim zemljama i SFR Jugoslaviji, Bibliografski prilog za razdoblje 1960–1972., 217.–226.

6 (1974) 1

Problemi metodologije povijesti

FURET, François: Od povijesti-priče do povijesti-problema, 95.–100.

Bilješke

STANČIĆ, Nikša: Tri godine Instituta za hrvatsku povijest (1971–1974), 163.–164.

6 (1974) 2

Bibliografija

GRAOVAC, Vanja: Središnji sovjetski povijesni časopisi na ruskom jeziku o jugoslavenskim zemljama i SFR Jugoslaviji, Bibliografski prilog za razdoblje 1965–1973., I dio, 197.–211.

6 (1974) 3

Diskusija

OŠTRIC, Vlado: Rad na povijesti radničkog pokreta u Hrvatskoj 1945–1961, 99.–119.

Bibliografija

GRAOVAC, Vanja: Središnji sovjetski povijesni časopisi na ruskom jeziku o jugoslavenskim zemljama i SFR Jugoslaviji, 1965–1973., II dio, 209.–227.

7 (1975) 1

Rasprave i članci

JERI, Janko: Nekateri elementi diplomatske geneze vprašanja jugoslavensko-italijanske razmejtitve po drugi svetovni vojni do leta 1954, 187.–240.

VUKAS, Budislav: »Trščansko pitanje« u 1974. godini s gledišta međunarodnog prava, 241.–253.

Dokumenti i doktrina

[UREDNIŠTVO]: Dokumenti (1915–1955) za istraživanje jugoslavensko-talijanskih odnosa, 253.–296.

VUKAS, Budislav: Izbor gledišta jugoslavenskih pisaca o međunarodno-pravnim pitanjima vezanim uz trščansko područje nakon drugoga svjetskog rata, 297.–319.

Bibliografija

OŠTRIC, Vlado: Bibliografske bilješke o našoj literaturi za povijest jugoslavensko-talijanskih odnosa poslije drugoga svjetskog rata, 321.–332.

7 (1975) 2

Problemi metodologije povijesti

MITTERAUER, Michael: O položaju ekonomske i socijalne historije u Austriji, 61.–70.

GROSS, Mirjana: Historija i društvene znanosti, 71.–99.

Ocjene i prikazi

ČEPO, Zlatko: Sintetski radovi Dušana Bilandžića o povijesnom razvoju socijalističke Jugoslavije, 189.–192.

8 (1976) 2–3

Problemi metodologije povijesti

GROSS, Mirjana: O novim pristupima istraživanju revolucija, 47.–50.

HOBBSAWM, Eric J.: Revolucija, 51.–80.

9 (1977) 1

Tema: Jugoslavensko-austrijski odnosi i problemi položaja slovenske i hrvatske manjine u Austriji

Rasprave i članci

ZORN, Tone: Manjinsko pitanje i jugoslavensko-austrijski odnosi u godinama 1945–1975., 25.–46.

VUKAS, Budislav: Međunarodnopravna zaštita narodnih manjina u Austriji – položaj Gradišćanskih Hrvata, 47.–68.

ZORN, Tone: Pogled na položaj Koruških Slovenaca u prošlosti i sadašnjosti, 69.–94.

NEĆAK, Dušan: Pogled na razvitak manjinskoga školskog pitanja slovenske manjine u austrijskoj Koruškoj, 109.–119.

VALENTIĆ, Mirko: Školska problematika Gradišćanskih Hrvata, 121.–132.

STERGAR, Janez: Njemački nacionalizam i protuslovenska djelatnost u austrijskoj Koruškoj, 133.–169.

Mirko VALENTIĆ, »O denacionalizaciji Gradišćanskih Hrvata«, 171.–178.

Dokumenti

[UREDNIŠTVO]: Dokumenti, 180.–214.

1. Državni ugovor o uspostavljanju nezavisne i demokratske Austrije 1955. godine, 180.–184.
2. Spomenica Hrvatskog kulturnog društva 1955. godine, 185.–189.
3. Spomenica Koroških Slovencev 1955. godine, 190.–198.
4. Savezni zakon o popisu pučanstva u Austriji 1976. godine, 199.–202.
5. Zakon o pravnom položaju narodnosnih grupa u Austriji, 1976. godine, 203.–209.
6. Izjava o položaju slovenske i hrvatske manjine u Republici Hrvatskoj 1976. godine, 210.–214.

Bibliografija

ZORN, Tone: Odjeci jugoslavensko-austrijskih odnosa u izvorima i literaturi poslije 1920. godine, 215.–224.

9 (1977) 2

Problemi metodologije historije

GROSS, Mirjana: Na putu k budućoj historijskoj znanosti, 37.–65.

9 (1977) 3

Tema – 40-godišnjica dolaska J. B. Tita na čelo Komunističke partije Jugoslavije i 40-godišnjica osnivanja Komunističke partije Hrvatske i 60-godišnjica Oktobarske socijalističke revolucije

Rasprave i članci

MATICKA, Marijan: Društvene promjene na selu u Hrvatskoj u vrijeme provođenja agrarne reforme i kolonizacije (1945–1948), 69.–80.

TOMAC, Zdravko: Razvoj i osnovne karakteristike primarnih lokalnih zajednica u socijalističkoj Jugoslaviji, 81.–106.

Problemi metodologije historije

GOLDSTEIN, Ivo: O odnosu historije i sociologije u nekim sociološkim udžbenicima, 107.–113.

10 (1978) 1

Izvještaji o znanstvenim rezultatima

SCHÖDL, Günther: »Pruska-Njemačka« i saveznonjemačka historijska znanost, 41.–69.

Diskusija o problemima metodologije historije

GROSS, Mirjana: Metodološki problemi strukturalne historije s posebnim obzirom na stupanj razvoja jugoslavenske historije, 71.–89.

ĐURĐEV, Branislav: Strukturalizam i »kriza istorije«, 91.–104.

GROSS, Mirjana: Je li historija društvena ili prirodno-historijska znanost?, 105.–129.

Kronika

MATICKA, Marijan; STRČIĆ, Petar; JANJATOVIĆ, Bosiljka: Sedmi kongres historičara Jugoslavije (Novi Sad 4–7. listopada 1977.), 169.–179.

10 (1978) 2

Rasprave i članci

MATICKA, Marijan: Uvjeti i okolnosti za provođenje agrarne reforme i kolonizacije u Hrvatskoj 1945. godine, 5.–15.

Izvještaji o znanstvenim rezultatima

ŠVAB, Mladen: Pregled literature o ulozi slobodnih zidara u povijesti hrvatskih zemalja, 69.–92.

Poseban prilog – Proučavanje povijesti socijalističke izgradnje u Hrvatskoj

TOMAC, Zdravko: Povijest socijalističke izgradnje u Hrvatskoj (nacrt studijskog projekta), 3.–14.

SKLEVICKY, Lydia: Orijentacioni pregled izvora i literature za proučavanje historije socijalističke izgradnje, 15.–60.

10 (1978) 3

Izveštaji o znanstvenim rezultatima

KAŠIĆ, Biljana: Problemi istraživanja skupštinskog sistema u SFRJ, 59.–106.

11 (1979) 1

Izveštaji o znanstvenim rezultatima

IVANOVSKI, Orde: Bugarska predinformbirovska historiografija o Ilidenskom ustanku i Kruševskoj Republici (1944–1948), 81.–87.

Obavijesti o problemima metodologije historije

GROSS, Mirjana: Što je novo u američkoj »novoju« historiji, 89.–112.

11 (1979) 2–3

Diskusija

JELIĆ, Ivan: O sintezi povijesti Saveza komunista Jugoslavije, 125.–136.

Obavijesti o problemima metodologije historije

GOLDSTEIN, Ivo: Metodološke značajke sinteza povijesti narodnooslobodilačke borbe u Jugoslaviji, 137.–146.

12 (1980) 1

Rasprave i članci

PETRANOVIĆ, Branko: Osnivački kongres Narodnog fronta Jugoslavije, 5.–15.

Problemi metodologije historije

GROSS, Mirjana: O osnovnim metodološkim problemima historijske znanosti na kraju sedamdesetih godina, 97.–112.

Obavijesti o problemima metodologije historije

GOLDSTEIN, Ivo: *Annales, 1929–1979.*, 185.–189.

BUDAK, Neven: O pitanju kvantitativnih metoda u historijskim istraživanjima na temelju nekih američkih iskustava, 191.–196.

12 (1980) 2

Broj posvećen Josipu Brozu Titu (1892–1980)

ČEPO, Zlatko: Tito – obnovitelj radničkog upravljanja, 93.–114.

STOJANOVIĆ, Stanislav: Titov koncept socijalističke spoljne politike, 115.–140.

SENTIĆ, Marija: Bibliografija knjiga i brošura o Josipu Brozu Titu 1941–1979, 141.–254.

12 (1980) 3

Izveštaji o znanstvenim rezultatima

SPEHNJAK, Katarina: Orijentacioni pregled i analiza izvora i literature o Socijalističkom savezu radnog naroda Jugoslavije 1945–1978., 109.–129.

Obavijesti o problemima metodologije historije

GOLDSTEIN, Ivo: Gledišta o objektivnosti i subjektivnosti u historijskom istraživanju prema novim njemačkim izdanjima, 131.–137.

MATIJEVIĆ, Zlatko: Povijest kao historijska društvena znanost, 139.–142.

13 (1981) 1

Diskusija

OŠTRIĆ, Vlado: Prilozi pripremanju sinteze povijesti Saveza komunista Jugoslavije, 57.–70.

Problemi metodologije historije

BUDAK, Neven: O upotrebi kategorije procesa u historijskom istraživanju, 71.–76.

13 (1981) 2

Problemi metodologije historije

PLETERSKI, Janko: Napomene o uvažavanju općeg i posebnog s gledišta jugoslavensko-nacionalno (republičko-pokrajinsko), 63.–71.

13 (1981) 3

Tema broja: 40-godišnjica oslobodilačke borbe i socijalističke revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije

Diskusija

MATICKA, Marijan: Nedorečeno djelo, 183.–192.

14 (1982) 1

ČEPO, Zlatko: Dva decenija Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske, 7.–58.

Istraživanje povijesti komunističkog pokreta 1918–1941³³

SKLEVICKY, Lydia: Pregled rezultata rada na istraživanju povijesti socijalističke izgradnje, 89.–97.

SENTIĆ, Marija: Biobibliografije radnika instituta, 99.–192.

14 (1982) 2

Okrugli stol: Josip Broz Tito u našoj i stranoj literaturi

ČEPO, Zlatko: Osnovna literatura o Josipu Brozu Titu, 7.–13.

FILIPIC, France: Josip Broz Tito u slovenskoj historiografiji, 29.–33.

KLJAKOVIĆ, Vojmir: Josip Broz Tito u stranoj historijskoj literaturi, 34.–43.

³³ Rad Lydije Sklevicky u ČSP uvršten je u kategoriju »Istraživanje povijesti komunističkog pokreta 1918–1941« iako ni tematski ni kronološki ne pripada toj kategoriji.

CVETKOVIĆ, Slavoljub: Josip Broz Tito u sovjetskoj literaturi, 44.–47.

KOPRIVICA-OŠTRIĆ, Stanislava: Louis Adamić i Vladimir Dedijer – prvi Titovi biografi, 48.–64.

OŠTRIĆ, Vlado: Biografska literatura o Josipu Brozu Titu i daljnja biografska istraživanja, 65.–75.

JANJATOVIĆ, Bosiljka: Sindikalna djelatnost Josipa Broza Tita u svjetlu jugoslavenske historijske literature, 76.–84.

BIBER, Dušan: Mnogi su izvori dostupni ali nisu korišteni, 85.–88.

KAŠIĆ, Biljana: Neka pitanja pristupa pisalaštvu o J. Brozu Titu, 89.

BILANDŽIĆ, Dušan: Shvatiti Tita znači ići do korijena društvene složenosti Jugoslavije, 90.–91.

LOVRENČIĆ, Rene: Titova kritička misao zaslužuje veću pažnju, 92.–94.

Izvještaji o znanstvenim rezultatima

JANDRIĆ, Berislav: Izvori i literatura za povijest Komunističke partije Hrvatske – Saveza komunista Hrvatske 1945–1978, 129.–178.

Diskusija

PETRANOVIĆ, Branko: U povodu osvrta Zlatka Čepa na »Istoriju Jugoslavije 1918–1978«, 185.–189.

ČEPO, Zlatko: Još jednom o »Istoriji Jugoslavije 1918–1978« Branka Petranovića, 190.–192.

14 (1982) 3

Izvještaji o znanstvenim rezultatima

KIRIAZOVSKI, Risto: Osvrt na makedonsku historiografiju o NOB (1941–1945) i građanskom ratu (1945–1949) u egejskom dijelu Makedonije, 97.–110.

RADELIĆ, Zdenko: Izvori i literatura o Savezu sindikata Hrvatske (Savezu sindikata Jugoslavije) 1945–1980., 111.–163.

Iz Instituta

KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Mira: U nastavku našeg izvještavanja o radu Instituta osvrnut ćemo se na period od travnja 1982. do studenog 1982, 205.–208.

15 (1983) 1

Rasprave i članci

SPEHNJAK, Katarina: Neki problemi povijesnog razvitka Narodnog fronta/Socijalističkog saveza u Jugoslaviji 1935–1978., 27.–54.

JURIŠA, Slavko: Agrarna politika i problemi kolektivizacije u Jugoslaviji u vrijeme sukoba KPJ s Informbiroom, 55.–73.

15 (1983) 2

Problemi metodologije historije

GROSS, Mirjana: Braudel i Vilar – dva predstavnika francuske historiografije, 93.–97.

BRAUDEL, Fernand: Historija i društvene nauke. Dugo trajanje, 99.–122.

VILAR, Pierre: Marksistička historija, historija u izgradnji, 123.–151.

Iz Instituta

KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Mira; ČEPO, Zlatko: Iz Instituta, 219.–221.

15 (1983) 3

Okrugli stol »Izvori i literatura o revolucionarnom radničkom pokretu u Zagrebu od početaka do suvremenosti«

KAŠIĆ, Biljana: Problemi proučavanja komunističkog pokreta Zagreba u razdoblju socijalističke izgradnje, 39.–43.

ČEPO, Zlatko: O dva prethodna rada i o nekim problemima izrade povijesti komunističkog pokreta u Zagrebu, 45.–48.

RASTIĆ, Marijan: Arhivska građa organizacija i rukovodstva KPH/SKH u Historijskom arhivu u Zagrebu, 49.–60.

16 (1984) 2

Diskusija

KAZIN-WOHINZ, Milica: Početak obračuna s prošlošću. *Comunisti a Trieste. Un'Identita Difficile* (Roma 1983), 87.–101.

16 (1984) 3

Rasprave i članci

MILAK, Enes: Uspostavljanje trgovinskih odnosa između Jugoslavije i Italije 1945–1947. godine, 75.–87.

17 (1985) 1

Problemi istraživanja historije SFRJ 1945–1980 (izlaganja na znanstvenom skupu), sudjelovali: Biljana Kašić, Jera Vodusek, Ranko Končar, Zdenko Čepić, Joža Prinčić, Gordana Tudor, Senija Milišić, Radmila Stanković, Dušan Bilandžić, Zlatko Čepo, Marija Obradović, Dušan Nećak, Drago Borovčanin, Tihomir Klarić, Fehmi Puškoli, Momčilo Mitrović, Aleksandar Kasaš, Martin Ivanić, Nedjeljka Kremzir, Lidija Sklevicky, Vladimir Sabolić, Marijan Maticka, Senka Babović, Nada Jurukova, Berislav Jandrić, Dragoljub Petrović, Vera Kac, Zorica Stipetić, Radoslav Raspopović, Željko Bencević, Zdenko Radelić i Katarina Spehnjak, 1.–98.

Rasprave i članci

GOLDSTEIN, Ivo: Podruštvljavanje obrambenog sistema u Jugoslaviji 1945–1983. godine, 141.–157.

17 (1985) 3

Rasprave i članci

FOLIĆ, Milutin: *Revolucionarni rad Miladina Popovića (1910–1945–1985)*, 59.–80.

In memoriam

OŠTRIC, Vlado: Prof. dr. Jaroslav Šidak (1903–1986), 193.–200.

VISKOVIĆ, B.: Puk. Vojmir Kljaković (1916–1986), 201.–202.

18 (1986) 1

Diskusija

MILUŠIĆ, Anto: U povodu najnovije zbirke dokumenata o Jugoslaviji (Branko Petranović i Momčilo Zečević, *Jugoslavija 1918–1984*), 83.–112.

18 (1986) 2

Rasprave i članci

ČEPO, Zlatko: Četiri decenija nakon prvoga petogodišnjeg plana FNRJ, 77.–87.

JANDRIĆ, Berislav: Prilog proučavanju organizacionog stanja i strukture KPH u Dalmaciji od 1945. do 1948. godine, 89.–100.

18 (1986) 3

Rasprave i članci

OBRADOVIĆ, Marija: Prvi kongres antifašističke omladine Balkana, 81.–95.

Diskusija

PETRANOVIĆ, Branko; ZEČEVIĆ, Momčilo: Odgovor na napis Anta Milušića »U povodu najnovije zbirke dokumenata o Jugoslaviji«, 99.–122.

19 (1987) 1

Diskusija

GROSS, Mirjana: Je li u nas metodološka diskusija potrebna ili beskorisna?, 79.–101.

19 (1987) 2

Rasprave i članci

MATICKA, Marijan: Kolonizacija u Hrvatskoj 1945–1948. godine, 27.–53.

19 (1987) 3

Diskusija

MILUŠIĆ, Anto: Neke kontroverze u raspravi o Petranovićevoj i Zečevićевой zbirci dokumenata o Jugoslaviji (Osvrt na odgovor B. Petranovića i M. Zečevića na moj članak o knjizi *Jugoslavija 1918–1984*), 123.–168.

In memoriam

[UREDNIŠTVO]: Dr Zlatko Čepo, 171.–172.

20 (1988) 1–2

Rasprave i članci

RADELIĆ, Zdenko: Prvi kongres Jedinštenih sindikata Hrvatske, 115.–135.

KNEZOVIĆ, Zlata: Idejno-politička uloga sovjetskih filmova u filmskom repertoaru u Hrvatskoj 1945–1952, 137.–171.

KAŠIĆ, Biljana: Uloga Agitpropa KPH u Slavoniji 1945–1950, 173.–182.

SPEHNJAK, Katarina: Organizaciono-politički aspekt djelovanja Narodnog fronta u Slavoniji 1945–1951. godine, 183.–193.

20 (1988) 3

Rasprave i članci

STRČIĆ, Petar: Prilog za biografiju Ante Cilige, 15.–49.

KRŽIŠNIK-BUKIĆ, Vera: Hrana kao glavni vid UNRRA-ine pomoći Jugoslaviji 1943–1948, 59.–76.

JANDRIĆ, Berislav: Prilog proučavanju organizacionog stanja i strukture organizacija Komunističke partije Hrvatske u Slavoniji od oslobođenja do Prve konferencije KPH za Osječku oblast (1945–1949), 77.–105.

BIJELIĆ, Borislav: Omladinsko-studentska glasila kao mediji artikulacije ideja studentskog pokreta u Jugoslaviji 1968. godine, 107.–119.

Grada

RADELIĆ, Zdenko: Prvi štrajkovi u socijalističkoj Jugoslaviji (Dokumenti iz 1945. godine), 123.–139.

Bibliografija

[UREDNIŠTVO]: Dvadeset godina »Časopisa za suvremenu povijest« (1969–1988). Sadržaj 1979–1988, 161.–189.

21 (1989) 1–3

Dvadeset godina časopisa za suvremenu povijest

Rasprave i članci

KISIĆ-KOLANOVIĆ, Nada: Neka pitanja općeg usmjerenja jugoslavenske teorije prava 1945–1956. godine, 87.–104.

RIBIĆ, Vilim: Konceptija prvobitne socijalističke akumulacije u Jugoslaviji (razdoblje četrdesetih i pedesetih godina – 1945–1954), 105.–127.

RADELIĆ, Zdenko: Radnički povjerenici – kontrola privatnog sektora ili zaštita radnika?, 129.–157.

Diskusija

BEKIĆ, Darko: »Slučaj Bleiburg«: nova istraživanja, nova iskušenja, 197.–214.

RADELIĆ, Zdenko: Momčilo Mitrović, Srbija 1944–1952, 215.–222.

Obavijesti o problemima metodologije historije

AGIČIĆ, Damir: Mediteran, *Naše teme*, broj 5, Zagreb 1989, 979–1095, 225.–230.

SKLEVICKY, Lydia: Peter Gay, *Freud for Historians* (Freud za povjesničare), Oxford University Press, New York/Oxford 1985., 231.–235.

Znanstveni skupovi

KNAPIČ-KRHEN, Cvetka: O nekim međunarodnim skupovima, posvećenim značajnim godišnjicama u povijesti radničkog pokreta, 239.–246.

Bibliografija

SENTIĆ, Marija: Dvadeset godina Časopisa za suvremenu povijest (1969–1988). Periodične publikacije za koje biblioteka Instituta za suvremenu povijest zamjenjuje Časopis za suvremenu povijest, 263.–273.

22 (1990) 1–2

Rasprave i članci

SPEHNJAK, Katarina: Prilog istraživanju Srpskog kulturno-prosvjetnog društva »Prosvjeta« 1945–1950, 111.–129.

LEČEK, Suzana: Likovna umjetnost u društvenom životu Hrvatske 1945–1947, 131.–156.

KONRAD, Helmut: Druga republika. Napomene uz poslijeratnu povijest Austrije i radničku kulturu, 157.–168.

Prilozi i saopćenja

IVELJIĆ, Iskra: Sindikati u procijepu između radnika i poslodavaca (O polemici u *International Journal of Social History*, 1989, br. 1), 177.–183.

Časopisi i zbornici

MANOJLOVIĆ, Koraljka: Povijesni prilozi u *Našim temama* 1985–1989. god., 211.–229.

OŠTRIC, Vlado: Prilog istraživanju časopisa *Naše teme* (prvo desetljeće – 1957–1966), 231.–233.

Ocjene i prikazi

KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Mira: Istraživanja društveno-političkih i ekonomsko-socijalnih prilika na području Požeške kotline (radovi Filipa Potrebece), 237.–243.

In memoriam

KAŠIĆ, Biljana: Lydia Sklevicky 1952–1990, 257.–260.

Iz uredništva

OŠTRIC, Vlado: *Časopis za suvremenu povijest* u inozemnim sekundarnim i tercijarnim publikacijama. Podaci u kontekstu, 263.–266.

22 (1990) 3

Rasprave i članci

RADELIĆ, Zdenko: Pitanje uvođenja radničkih savjeta s gledišta kontinuiteta i dis-

kontinuiteta (radnički savjeti u 1949. i u 1950. godini), 67.–88.

KAŠIĆ, Biljana: Višepartijnost – tema raspri u ideologijskom okviru ranih pedesetih godina, 89.–98.

SPEHNJAK, Katarina: Socijalistički savez i demokracija – jedan ili više kandidata. Analiza izbora za Sabor i Saveznu skupštinu 1953. godine, 99.–119.

Prilozi i saopćenja

ČEPULO, Dalibor: Politički sistem Jugoslavije u periodu nakon drugoga svjetskog rata: gustoća i svijest, 123.–127.

23 (1991) 1–3

Aktualna tema

JELIĆ, Ivan: O nastanku granice između Hrvatske i Srbije, 1.–32.

BUCZINSKY, Alexander: Simpozij »Nesigurna budućnost Jugoslavije«, 33.–49.

FELDMAN, Andrea: Američki slavisti i Hrvatska, 51.–53.

Istraživanja

RADELIĆ, Zdenko: Uobličavanje uloge Hrvatske republikanske seljačke stranke 1945.–1948., 177.–214.

SPEHNJAK, Katarina: Funkcioniranje »plebiscitarne demokracije« u Hrvatskoj 1945.–1952., 215.–241.

KAŠIĆ, Biljana: Značajke partijske ideologije u Hrvatskoj (1945.–1948.), 243.–260.

Znanstvene ustanove

[UREDNIŠTVO]: Institut za suvremenu povijest. U povodu tridesete obljetnice, 263.–269.

24 (1992) 1

Rasprave i članci

MIJATOVIĆ, Anđelko; SENTIĆ, Marija: Bibliografija radova dr. Franje Tuđmana.

U povodu 70. obljetnice života i 40. obljetnice objavljivanja pisanog djela, 1.–18.

KISIĆ-KOLANOVIĆ, Nada: Pravno utemeljenje državnocentralističkog sistema u Hrvatskoj 1945.–1952. godine, 49.–99.

KNEZOVIĆ, Zlata: Obilježja boljševizacije hrvatske kulture (1945.–1947.), 101.–133.

JANDRIĆ, Berislav: Pojave i oblici kažnjavanja članstva Komunističke partije Hrvatske (1945.–1952.), 135.–174.

Iz stranih historiografija

ČEBOTAREV, Andrej: Nove teme i pristupi u sovjetskoj historiografiji 1990. i 1991. godine, 223.–253.

In memoriam

VALENTIĆ, Mirko; SIROTKOVIĆ, Hodimir; PAVLIČEVIĆ, Dragutin; JANDRIĆ, Berislav: In memoriam dr. Ivanu Jeliću i dr. Fikreti Jelić-Butić, 317.–323.

24 (1992) 2

Članci

RADELIĆ, Zdenko: Izvršni odbor Hrvatske republikanske seljačke stranke i njegovi otpadnici (1945.–1948.), 59.–81.

KAPAC, Davor: Prevlaka, 109.–113.

Obljetnice

ŠVAB, Mladen: Uz 80. obljetnicu života dr. Miroslave Despot i gotovo pet desetljeća objelodanjivanja radova, 127.–130.

MATICKA, Marijan: Mirjana Gross kao prosvjetni djelatnik, 131.–134.

Znanstvene ustanove

[UREDNIŠTVO]: Institut za suvremenu povijest. Planiranje znanstvenog rada Instituta, 205.–215.

ČEBOTAREV, Andrej: Djelatnost Austrijskog instituta za Istočnu i Jugoistočnu Europu i njegove publikacije, 217.–227.

24 (1992) 3

Spomenica Fikreti Jelić-Butić i Ivanu Jeliću

Članci

MATICKA, Marijan: Promjene vlasničkih odnosa u Jugoslaviji 1945.–1948. na stranicama hrvatskih novina, 165.–176.

KISIĆ-KOLANOVIĆ, Nada: Problem legitimiteta političkog sustava u Hrvatskoj nakon 1945., 177.–196.

GROSS, Mirjana: Traženje novih putova na njemački način. Previranja u njemačkoj historijskoj znanosti posljednjih 25 godina, 197.–225.

BEHSCHNITT, Wolf Dietrich: O tipologiji nacionalizma u Srba i Hrvata, 227.–240.

FRANKLIN LYTTLE, Paula: Simbolička politika i analiza revolucionarnih promjena, 241.–251

SENTIĆ, Marija: Bibliografija radova dr. Ivana Jelića i dr. Fikrete Jelić-Butić, 265.–285.

25 (1993) 1

Članci

KISIĆ-KOLANOVIĆ, Nada: Vrijeme političke represije: »veliki sudski procesi« u Hrvatskoj 1945.–1948., 1.–23.

SPEHNJAK, Katarina: Prosvjetno-kulturna politika u Hrvatskoj 1945.–1948., 73.–99.

KAŠIĆ, Biljana: Idejna strujanja u Hrvatskoj 1948.–1952., 101.–123.

Kritički osvrti

GEIGER, Vladimir: Osvrt na važniju folksdojčersku literaturu o sudbini Nijemaca u Jugoslaviji, 163.–168.

25 (1993) 2–3

Demografije i žrtve rata

ŽERJAVIĆ, Vladimir: Kretanja stanovništva i demografski gubici Republike Hrvatske u razdoblju 1900. do 1991. godine, 65.–85.

SOBOLEVSKI, Mihael: Prešućena istina – žrtve rata na području bivše Jugoslavije 1941.–1945. prema popisu iz 1964. godine, 87.–114.

Istraživanja

RADELIĆ, Zdenko: Konferencija prvaka HSS-a u hotelu Esplanade u Zagrebu 1945., 149.–164.

SPEHNJAK, Katarina: Uloga novina u oblikovanju javnog mnijenja u Hrvatskoj 1945.–1952., 165.–181.

JANDRIĆ, Berislav: Nacionalna i socijalna struktura ibleovaca iz Hrvatske na Golum otoku u razdoblju 1949.–1952., 183.–202.

Kritički osvrti i preispitivanja

MATKOVIĆ, Stjepan: Srpsko viđenje »hrvatskog separatizma«, 301.–305.

MARKUS, Tomislav: O nacionalizmu: U povodu radova W. D. Behschnitta, 307.–312.

26 (1994) 1

Članci

ČIŽMIĆ, Ivan: Američka politika prema bivšoj Jugoslaviji, 7.–25.

KNEZOVIC, Zlata: Boljševizacija i ideologizacija hrvatske kulture 1948., 47.–63.

MANIN, Marino: Julijska krajina i pitanje talijanske istočne granice od 1861. do 1975., 99.–108.

Kritički osvrti

ŽERJAVIĆ, Vladimir: Osvrt na napis Mihaela Sobolevskog o popisu žrtava rata »Prešućena istina – žrtve rata na području bivše Jugoslavije 1941.–1945. prema popisu iz 1964. god.«, 123.–134.

26 (1994) 2

Dokumenti

[UREDNIŠTVO]: Posjet Pape Hrvatskoj, 205.–238.

Članci

RADELIĆ, Zdenko: Narodni glas – Glas oporbe 1945., 299.–315.

JANDRIĆ, Berislav: Djelatnost sljedbenika Informbiroa u Hrvatskoj 1948.–1953., 317.–336.

26 (1994) 3

U spomen

JANDRIĆ, Berislav: In memoriam: Akademik Ljubo Boban (1933.–1994.), 563.–565.

MATKOVIĆ, Hrvoje: In memoriam: Dr. Bogdan Krizman (1913.–1994.), 566.–568.

SOBOLEVSKI, Mihael: In memoriam: Dr. Ivan Očak (1920.–1994.), 569.–571.

Bilješke i osvrti

STANČIĆ, Nikša: Ispravak bibliografskog podatka o F. Tuđmanu i N. Stančiću, 575.

27 (1995) 1

Članci

RADELIĆ, Zdenko: Sudbina pristaša HSS-a u Hrvatskoj 1945.–1950., 77.–101.

Građa

GEIGER, Vladimir: Sudski procesi u Hrvatskoj 1945. godine. Smrtna presuda evangeličkom biskupu dr. Philippu Poppu, 157.–166.

27 (1995) 2

Članci

SPEHNJAK, Katarina: Seljački otpor politici obveznog otkupa u Hrvatskoj 1949. godine, 209.–232.

Kritički osvrt

GEIGER, Vladimir: O najnovijem srbijanskom viđenju povijesti i sudbine Nijemaca (Folksdojčera) u bivšoj Jugoslaviji, 335.–343.

28 (1996) 1–2

RADELIĆ, Zdenko: Organizacija i osnivačke skupštine odbora Hrvatske republikanske seljačke stranke 1945.–1947., 73.–87.

GEIGER, Vladimir: Nijemci i Austrijanci u Hrvatskoj od 1945. do danas, 227.–233.

U spomen

ŠVAB, Mladen: Prof. dr. Igor Karaman (1927.–1995.), 269.–272.

28 (1996) 3

Projekti

KRIŠTO, Jure: Hrvatsko 20. stoljeće, 441.–453.

Reagiranja

ŠVAB, Mladen: U povodu knjige Mirjane Gross, *Suvremena historiografija. Korijeni, postignuća, traganja*, 457.–462.

Priopćenja

KNEZOVIĆ, Zlata: Čuvali smo uspomenu, 492.–498.

29 (1997) 1

SPEHNJAK, Katarina: Hrvatsko seljačko prosvjetno društvo »Seljačka sloga« 1945.–1950., 129.–146.

ŽERJAVIĆ, Vladimir: Koliko je osoba iselilo iz područja pripojenih Hrvatskoj i Sloveniji nakon kapitulacije Italije i Drugog svjetskog rata, 147.–153.

U spomen

ŠVAB, Mladen: U spomen Ernestu Baueru, 215.–221.

STRČIĆ, Petar: U spomen prof. dr. Dragovanu Šepiću (1907.–1997.), 222.–224.

Bibliografija

KUDELIĆ, Zlatko: Srpska pravoslavna crkva kao tema novijih istraživanja hrvatskih i inozemnih autora, 157.–176.

Reagiranja

MIRDITA, Zef: U povodu knjige Petera Bartla »Albanien von Mittelalter bis zur Gegenwart«, 179.–190.

29 (1997) 2

ŠVAB, Mladen: Pregled literature o ulozi slobodnih zidara u povijesti hrvatskih zemalja, II. dio, 271.–286.

KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Mira: Hrvatska i Dunav, 297.–308.

Reagiranja

GROSS, Mirjana: Europska ili provincijalna historiografija?, 311.–322.

Gradivo

BAŽDAR, Zdenka: Arhivsko gradivo Zemaljske uprave narodnih dobara, 369.–373.

Kritički osvrti

RADELIĆ, Zdenko: U povodu knjige Jože Pirjevca, *Jugoslavija 1918-1992 – Nastanek, razvoj ter raspad Karadžrdjićeve in Titove Jugoslavije*, 377.–387.

GEIGER, Vladimir: Tko je kriv za genocid nad podunavskim Nijemcima? Ili o najnovijem srbijanskom prikazu sudbine Folksdočera u Titovoj Jugoslaviji, 389.–398.

29 (1997) 3

MATICKA, Marijan: Mađarska na stranicama središnjih hrvatskih novina (1945.–1950.), 505.–518.

HORVAT, Siniša: Profesor Adolf Wissert. Kulturno-prosvjetni i društveni rad, 519.–526.

Reagiranja

GRIJAK, Zoran: U povodu knjige Paula Mojzesa Yugoslavian Inferno - Ethnoreligious Warfare in the Balkans, 559.–578.

30 (1998) 1

KAMBEROVIĆ, Husnija: Iseljavanje Poljaka iz Bosne i Hercegovine 1946. godine, 95.–104.

DESPOT, Zvonimir: Životopis hrvatskog publicista Milivoja Magdića (1900.–1948.), 105.–116.

U spomen

GEIGER, Vladimir: U spomen Ivanu Košutiću (Punitovci kod Đakova, 21. 5. 1921. – Zagreb, 16. 3. 1998.), 217.–218.

ŠKEGRO, Ante: U spomen prof. dr. Marku Šunjiću (Rodoč kod Mostara, 15. 2. 1927. – Sarajevo, 31. 3. 1998.), 218.–220.

30 (1998) 2

SPEHNJAK, Katarina: Izbori u Hrvatskoj 1967. i 1969. godine, 317.–346.

KAMBEROVIĆ, Husnija: Osnovna obilježja gospodarskog razvoja Bosne i Hercegovine od 1945. do 1953. godine, 359.–376.

PEČARIĆ, Ankica; PEČARIĆ, Josip: Kako je Boka kotorska postala dio Crne Gore: Slučaj Oslava Smodlake, 377.–385.

30 (1998) 3

DUKOVSKI, Darko: Zdravstvene i higijenske prilike u Istri, 1900.–1950., 535.–545.

31 (1999) 1

PERICA, Vjekoslav: Dva spomenika jedne ere. Političke konotacije izgradnje pravoslavne crkve i katoličke konkatedrale u Splitu, 1971.–1991., 93.–126.

Reagiranja

ŽERJAVIĆ, Vladimir: Pojavljivanje novog Bulajića u Hrvatskoj?, 207.–215.

31 (1999) 2

KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Mira: Projekt povijesti Zagrebačkog velesajma iz 1967. godine (u povodu 90-godišnjice Velesajma), 319.–339.

31 (1999) 3

Obljetnica

JANJATOVIĆ, Bosiljka: U povodu 30. obljetnice izlaženja *Časopisa za suvremenu povijest* (1969.–1999.), 445.–459.

Članci

SPEHNJAK, Katarina: »Brionski plenum« – odjeci IV. sjednice CK SPJ iz srpnja 1966. godine u hrvatskoj političkoj javnosti, 463.–489.

Gradivo

GEIGER, Vladimir: Saslušanje Branimira Altgayera vođe Njemačke narodne skupine u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj u Upravi državne bezbjednosti za Narodnu Republiku Hrvatsku 1949. godine, 575.–638.

In memoriam

VALENTIĆ, Mirko: In memoriam: Dr. Franjo Tuđman kao povjesničar, 663.–665.

32 (2000) 1

RADELIĆ, Zdenko: Križari: ustaška gerila 1945.–1950. – problemi istraživanja, 5.–28.

BEDNJANEC VUKOVIĆ, Aleksandra: Prilozi o NDH u časopisu »Hrvatska revija« od 1951. do 1971. godine, 73.–96.

SPEHNJAK, Katarina: Historija istraživanja komunizma nakon otvaranja arhiva, 113.–127.

CIPEK, Tihomir: Povijest Istočne Europe: kako je Sjever postao Istokom?, 171.–180.

32 (2000) 2

Reagiranja

ŠKEGRO, Ante: Historiografija u službi eliminacije Hrvata u Bosni i Hercegovini (1989.–1999.), 367.–377.

32 (2000) 3

Mediji i oblikovanje javnog mnijenja

SPEHNJAK, Katarina: Vlast i javnost u Hrvatskoj 1945.–1952., 507.–514.

Članci

SPEHNJAK, Katarina: Većeslav Holjevac u političkim događajima u Hrvatskoj 1967. godine, 567.–594.

33 (2001) 1

Članci

RUPIĆ, Mate: Ljudski gubici u Hrvatskoj u Drugom svjetskom ratu prema popisu iz 1950. godine, 7.–18.

RADELIĆ, Zdenko: Vodstvo ustaškog pokreta i križari 1945.–1948., 19.–40.

KANTOLIĆ, Zoran: Djelovanje Anketne komisije 1945. u Zagrebu »Utvrđivanje

zločina kulturnom saradnjom sa neprijateljem«, 41.–74.

Povijest i interdisciplinarnost

LEČEK, Suzana: Povijest i interdisciplinarnost, 147.

LEČEK, Suzana: Usmena povijest – povijest ili etnologija? Mogućnosti suradnje povjesničara i etnologa, 149.–154.

DUKOVSKI, Darko: »Povijest mentaliteta«, metoda »oral history« i teorija kaosa, 155.–162.

SRŠAN, Stjepan: Povijest i arhivistika, 193.–198.

Nekrolozi

OBAD, Stijepo: Tereza Ganza Aras (Kaštel Sućurac, 29. studenoga 1937. – Zagreb, 2. siječnja 2001.). Zaslužna hrvatska povjesničarka i političarka, 241.–244.

MATKOVIĆ, Stjepan; MATIJEVIĆ, Zlatko: Mladen Švab (Zagreb, 19. travnja 1945. – Zagreb, 24. listopada 2000.), 245.–246.

33 (2001) 3

Članci

SPEHNJAK, Katarina: Posjet Josipa Broza Tita Velikoj Britaniji 1953. godine, 597.–631.

DUKOVSKI, Darko: Egzodus talijanskog stanovništva iz Istre 1945.–1956., 633.–668.

Prilozi iz hrvatske gospodarske povijesti

ŠUTE, Ivica: Gospodarska povijest u školskim udžbenicima 1945. do 1999. godine, 877.–882.

Nekrolog

STIPETIĆ, Vladimir: Vladimir Žerjavić (2. VIII. 1912. – 5. IX. 2001.), 951.–955.

[HAZU]: Izjava HAZU o istraživačkom radu V. Žerjavića, 955.–958.

34 (2002) 1

Članci

JANDRIĆ, Berislav: Prilog proučavanju studentskih demonstracija na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1968., 7.–40.

RADELIĆ, Zdenko: Povezivanje ustaškog vodstva i križara 1945.–1947., 41.–69.

KOVAČIĆ, Davor: Prilozi za životopis Ilije Jakovljevića, 159.–174.

34 (2002) 2

Članci

MARIJAN, Davor: Oružane snage SFRJ u izvanrednim prilikama, 339.–376.

34 (2002) 3

Članci

DUDA, Igor: I vlakom na vikend. Prilog socijalnoj i kulturnoj povijesti slobodnog vremena u Hrvatskoj krajem 1960-ih, 659.–678.

RUŽIĆ, Snježana: »Immigration History« i njeno mjesto u sjevernoameričkoj historiografiji, 761.–779.

Izlaganje sa znanstvenog skupa

TOMAC, Zdravko: Moji pogledi na sudbinske odluke koje je donosio dr. Franjo Tuđman u razdoblju od 1989. do 1992. godine, 873.–898.

Razgovor

JAKOVINA, Tvrtko: Sjećanja koja čine povijest – razgovori s Miroslavom Kreačićem, veleposlanikom i diplomatom FNRJ/SFRJ, 901.–916.

Obljetnice

MATKOVIĆ, Hrvoje: Razgovor s dr. Jerom Jarebom u povodu 80. godišnjice njegova života, 919.–938.

JAREB, Jere; JAREB, Mario: Bibliografija knjiga i radova dr. Jere Jareba, 1952.–2001.,

939.–945.

U spomen

JANDRIĆ, Berislav: Prof. dr. Miroslav Brandt (1914.–2002.), 1053.–1056.

35 (2003) 1

Članci

KISIĆ-KOLANOVIĆ, Nada: Historiografija i postmoderna teorija pripovijedanja: Hayden White i Dominic LaCapra, 217.–233.

IVANUŠA, Dolores: Životopis etnologa, sociologa i publiciste dr. Mirka Kus Nikolajeva (1896.–1961.), 235.–248.

Razgovori

JAKOVINA, Tvrtko: Sjećanja koja čine povijest – razgovori s Mirjanom Krstinić, visokom dužnosnicom u vladama SRH i SFRJ, 287.–306.

U spomen

[UREDNIŠTVO]: Dr. sc. Slobodan Žarić (Zagreb, 6. svibnja 1939. – Zagreb, 6. lipnja 2003.), 359.

35 (2003) 2

Članci

JANDRIĆ, Berislav: Stajališta hrvatske političke emigracije o Hrvatskom proljeću iznesena u najznačajnijem emigrantskom časopisu »Hrvatskoj Reviji«, 431.–461.

RADELIĆ, Zdenko: Projugoslavenska protukomunistička gerila u Hrvatskoj nakon Drugoga svjetskog rata, 464.–487.

SPEHNJAK, Katarina: Posjet britanskih parlamentaraca Zagrebu u studenome 1945. godine, 489.–512.

Intervju

JAKOVINA, Tvrtko: To nije bio moj komunizam iako je bila moja prošlost – razgovor s poljskim povjesničarem Andrzejom Paczkowskim, 625.–632.

Nekrolog

[UREDNIŠTVO]: U spomen: akademik Ivo Petrinović (Split, 1929. – Krapinske toplice, 2003.), 711.

35 (2003) 3

Članci

RADELIĆ, Zdenko: Hrvatska i Jugoslavija: neki problemi povijesnih istraživanja, 753.–768.

DUDA, Igor: Dokono mnoštvo otkriva Hrvatsku. Engleski turistički vodiči kao izvor za povijest putovanja na istočnu jadransku obalu od 1958. do 1969., 803.–822.

MACHIEDO MLADINIĆ, Norka: Oskar Tartaglia: od jugoslavenskog nacionalista do žrtve komunističke represije, 903.–920.

Obljetnice

MATKOVIĆ, Stjepan: Razgovor s prof. dr. Hrvojem Matkovićem u povodu 80. godišnjice njegova života, 997.–1018.

MATKOVIĆ, Stjepan: Bibliografija Hrvoja Matkovića, 1019.–1028.

Intervju

JAKOVINA, Tvrtko: Sjećanja koja čine povijest – Razgovor s Cvijetom Jobom, dugogodišnjim diplomatom i veleposlanikom FNRJ/SFRJ, 1031.–1048.

U spomen

SKENDEROVIĆ, Robert: In memoriam: Prof. dr. Filip Potrebića (1933.–2003.), 1117.–1118.

36 (2004) 2

Članci

NOVAKOVIĆ, Dragan: Organizacija hadža i problemi koji su pratili izvršavanje te vjerske obveze u Jugoslaviji od 1945. do 1991. godine, 463.–471.

AKMADŽA, Miroslav: Pregovori Vatikana i Jugoslavije i potpisivanje protokola

1966. godine, 473.–503.

ŠARIĆ, Tatjana: Bleiburške žrtve na stranicama »Hrvatske revije«, 505.–521.

WHITE, Hayden: Historijska pripovjednost i problem istine u historijskom prikazivanju, 621.–635.

Demografskopovijesne rasprave

PLETIKOSIĆ, Ivica: Doseljavanje stanovništva u Piran s područja današnje Republike Hrvatske u 20. stoljeću, 663.–681.

Reagiranja

BONNACI SKENDEROVIĆ, Dunja; JAREB, Mario: Hrvatski nacionalni simboli između negativnih stereotipa i istine, 731.–760.

Događaji

DUDA, Igor: Svakodnevnica u socijalizmu: međunarodna konferencija (London, 24.–26. travnja 2003., 853.–858.

U spomen

MATANOVIĆ, Damir: U spomen dr. sc. Josipu Kljaiću (25. 8. 1960. – 27. 3. 2004.), 861.

SOBOLEVSKI, Mihael: U spomen dr. sc. Antunu Gironu, 862.–863.

36 (2004) 3

Članci

MIJATOVIĆ, Nikola: Usklađivanje europskog PDV-a – povijesni prikaz, 959.–980.

GROSS, Mirjana: Povjesničar i komunist u opasnom dvadesetom stoljeću, 1039.–1059.

HAMERŠAK, Marijana: Desetljeća Arièsove povijesti djetinjstva, 1061.–1078.

Tematski blok: Hrvatsko kulturno društvo »Napredak«

KRIŠTO, Jure: HKD »Napredak« u Županju/ Duvnu/Tomislav Gradu, 1161.–1182.

MATIĆ, Zdravko: Osnivanje i rad »Napretkovih« organizacija na području Hrvat-

skog primorja i Gorskog kotara (1928.–1950.), 1183.–1204.

Reagiranje

BALLARINI, Amleto: Reagiranje na tekst D. Večerine: *Žrtve talijanske nacionalnosti u Rijeci i okolici (1939.–1947.)*, Ministarstvo kulture Republike Italije – Direkcija arhiva, Rim 2002., 702 str., 1289.–1292.

37 (2005) 1

Članci

JAREB, Jere: Prilog povijesti hrvatskog iseljništva u Sjedinjenim Američkim Državama 1941.–1947., 37.–70.

BEGONJA, Zlatko: Iza obzorja pobjede: sudski procesi »narodnim neprijateljima« u Zadru 1944.–1946., 71.–82.

HAMERŠAK, Filip: Josip Jedlowski – životopis (s bilješkama za transnacionalnu povijest jedne građanske obitelji), 101.–128.

Razgovori

JAKOVINA, Tvrtko: Sjećanja koja čine povijest – Razgovor s Ivicom Maštrukom, veleposlanikom SFRJ u Vatikanu i hrvatskim veleposlanikom u Italiji, Grčkoj i Sloveniji, 157.–174.

MATKOVIĆ, Stjepan: Razgovor sa Sergejem Romanenkom, 175.–188.

Obljetnice i bibliografije

KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Mira: Povjesničar Ivo Perić: u povodu 75. godišnjice života, 191.–203.

Recenzije i prikazi

GROSS, Mirjana: Njemačko doba ekstrema 1914.–1949., 227.–237.

U spomen

ROMANENKO, Sergei: Tofik Muslimović Islamov (1927. – 2004.), 313.–314.

ROMANENKO, Sergei: Vladimir Izrailjevič Frejdzon (1922. – 2004.), 315.–316.

DIZDAR, Zdravko: Josip Grbelja (1935. – 2005.), 317.

37 (2005) 2

Članci

DUDA, Igor: Tehnika narodu! Trajna dobra i slobodno vrijeme u socijalističkoj Hrvatskoj, 371.–392.

ARČABIĆ, Goran; KRALJEVIĆ, Iva: Uloga listova »Privreda Zagreba« i »Zagrebačka panorama« u gospodarskom i društvenom životu Grada između 1954. i 1966. godine, 393.–406.

SCHMIDT, Amy: Vladko Maček i Hrvatska seljačka stranka: prizori iz izbjeglištva, 407.–422.

37 (2005) 3

Članak

ŠETIĆ, Nevio: Razmatranja tijekova hrvatske nacionalne integracije u Istri, 807.–817.

38 (2006) 1

Članci

SPEHNJAK, Katarina: Konzularna predstavništva Velike Britanije u Hrvatskoj 1945.–1948., 41.–77.

38 (2006) 2

Članci

BOECKH, Katrin: Vjerski progoni u Jugoslaviji 1944.–1953.; staljinizam u titoizmu, 403.–431.

AKMADŽA, Miroslav; MATIJEVIĆ, Margareta: Odnos biskupa Antuna Akšamovića prema komunističkoj vlasti, 433.–456.

JANDRIĆ, Berislav: Prijepori saveznika oko zahtjeva Jugoslavije za izručenjem osumnjičenih za ratne zločine iz savezničkih izbjegličkih logora u Italiji 1945.–1947., 457.–498.

MATAUŠIĆ, Juraj Mirko: Prihvat Drugog vatikanskog koncila u Hrvatskoj na primjeru katoličkog tiska i odnosa Crkve prema medijima, 499.–521.

GROSS, Mirjana: O historiografiji posljednjih trideset godina, 583.–609.

Gradivo

SPEHNJAK, Katarina: *Zapisnici Politburoa Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske, 1945–1952.*, Svezak 1, 1945–1948., priredila Branislava Vojnović, Hrvatski državni arhiv, Zagreb 2005., 653 str., 697.–700.

Konferencije

RUMENJAK, Nives: Sixth European Social Science History Conference, Amsterdam, 22. – 25. ožujka 2006., 703.–705.

38 (2006) 3

Spomenica Bosiljki Janjatić

DIZDAR, Zdravko: Komemorativni govor, 723.–728.

GEIGER, Vladimir; MATKOVIĆ, Stjepan: Selektivna bibliografija radova dr. sc. Bosiljke Janjatić, 729.–740.

Članci

DIZDAR, Zdravko: Žene u radu HKD »Napredak« i njegove Gospojinske podružnice u Zagrebu (1902. – 1949.), 1057.–1080.

GEIGER, Vladimir: Logori za folksdojčere u Hrvatskoj nakon Drugoga svjetskog rata 1945.–1947., 1081.–1100.

KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Mira: Josip Cazi, slavonski komunist, i Josip Beker, slavonski socijaldemokrat, neka moja razmišljanja o usporednosti, 1101.–1119.

MATICKA, Marijan: Hrvatski prosinački događaji 1971. i svjetska javnost: primjer pariškog »Le Monde«, 1121.–1130.

39 (2007) 1

Članci

ANIĆ, Tomislav: Normativni okvir podržavljenja imovine u Hrvatskoj/Jugoslaviji 1944.–1946., 25.–62.

39 (2007) 2

Članci

SPEHNJAK, Katarina; CIPEK, Tihomir: Disidenti, opozicija i otpor – Hrvatska i Jugoslavija 1945.–1990., 255.–297.

ZEKIĆ, Jasenko: Univerzijada '87. – drugi ilirski preporod, 299.–318.

JOSIPOVIĆ, Slađana: Politizacija pokopa Ivana Meštrovića, 319.–338.

RADELIĆ, Zdenko: Ivan Šubašić i Juraj Šutej pod paskom Ozne, 339.–366.

GEIGER, Vladimir: Epidemija tifusa u logorima za folksdojčere u Slavoniji 1945./1946. i posljedice, 367.–383.

39 (2007) 3

JANJETOVIĆ, Zoran: Izgradnja kumulativnog identiteta: hrvatske teme u Politiku zabavniku 1952.–1991., 521.–530.

40 (2008) 1

Tematski broj: 1990.–1991. Prijelomne godine hrvatske povijesti: počeci Domovinskog rata

Članci: Radovi s međunarodnoga znanstvenog skupa Prijelomne godine hrvatske povijesti: Počeci Domovinskog rata (1990.–1991.) na Hrvatskom institutu za povijest 23. i 24. studenoga 2006.

PAUKOVIĆ, Davor: Predizborna kampanja u Hrvatskoj 1990. u svjetlu hrvatskog i srpskog novinstva, 13.–31.

GUŠTIN, Damijan: Slovenija, saveznica Hrvatske tijekom razlaza s jugoslavenskom

državom (od »nenačelne koalicije« do raspada vojnog saveza 1989.–1991.), 85.–106.

KEVO, Mario: Kretanje stanovništva Brodsko-posavske županije 1981.–1991.–2001., 237.–268.

40 (2008) 2

Članci

RADELIĆ, Zdenko: Izvješća Oznina/Udbina doušnika Ivančevića o stanju u HSS-u (1945. – 1952.), 343.–372.

VIGATO, Teodora: Izvannastavne aktivnosti u obrazovanju narodnih učitelja u Zadrugu, 373.–395.

[Nekrolog]

BARIĆ, Nikica: »In memoriam dr. sc. Rasim Hurem (15. prosinca 1927. – 9. srpnja 2008.)«, 625.–626.

[Obljetnice]

DIZDAR, Zdravko; SOBOLEVSKI, Staša: Dr. sc. Mihael Sobolevski, Životopis i selektivna bibliografija radova (u povodu 70. godišnjice rođenja i 45. godišnjice rada), 627.–644.

40 (2008) 3

Spomenica dr. Jere Jareba prigodom 85. godišnjice života

MATKOVIĆ, Hrvoje: Razgovor s dr. Jerom Jarebom u povodu 80. godišnjice njegova života, 709.–728.

JAREB, Jere; JAREB, Mario: Bibliografija radova dr. Jere Jareba, 1952.–2005., 729.–734.

ANTIĆ, Ljubomir: Prvić Šepurine, rodno mjesto Jere Jareba, 735.–758.

Članci

SPEHNJAK, Katarina: Dalmacija u britanskim diplomatskim izvještajima 1950-ih godina, 761.–772.

AKMADŽA, Miroslav: Prilog poznavanju djelovanja biskupa Kvirina Klementa Bonefačića u vrijeme komunističke vlasti, 763.–799.

GEIGER, Vladimir: Josip Broz Tito i sudbina jugoslavenskih Nijemaca, 801.–818.

ANIĆ, Tomislav: Podržavljenje stranog kapitala u Hrvatskoj/Jugoslaviji 1945.–1946. na primjeru poduzeća Thonet Mundus d. d. u većinskom švicarskom vlasništvu, 819.–832.

Pregled literature

MATKOVIĆ, Hrvoje: Memoarska literatura o hrvatskome nacionalnom pokretu 1971. godine, 1143.–1153.

41 (2009) 1

Članci

KRALJEVIĆ, Iva: Matica iseljenika Hrvatske 1964.–1968., 71.–92.

PETROVIĆ TODOSIJEVIĆ, Sanja: »Ljudi bježite, auto je sigurno opet stigao da nekoga hapse«. Analiza provođenja UNICEF-ovog Programa automobila i drugih prijevoznih sredstava u FNRJ 1948.–1954., 93.–108.

AKMADŽA, Miroslav; JOSIPOVIĆ, Slađana: Politika komunističkog režima prema katoličkim vjerskim školama u Hrvatskoj 1945.–1952., 109.–132.

GEŠEVA, Jordanka: Parlamentarna i sudska odgovornost bugarskih ministara sukladno Trnovskom ustavu (1879.–1947.), 133.–142.

In memoriam

HAMERŠAK, Filip: U spomen na Martina Kaminskoga (15. rujna 1913. – 30. siječnja 2009.), 223.–228.

Osvrti i polemike

KRIŠTO, Jure: Biskup antifašist protiv komunista Josipa Broza Tita – Vatikanska misija američkoga nadbiskupa Josepha P. Hurleya u početcima Titove Jugoslavije, 265.–275.

41 (2009) 2

Članci

ŽNIDARŠIČ ŽAGAR, Sabina: Slovenke na tržištu rada – povijesna perspektiva, 315.–346.

JANJETOVIĆ, Zoran: Hrvatska povijest na stranicama Politikina zabavnika, 347.–366.

ROSSIDIS, Zafirios: Raskid Tito–Staljin prema viđenju grčkog tiska 1948. godine, 367.–390.

In memoriam

DIZDAR, Zdravko: U sjećanju na dr. sc. Narcisu Lengel-Krizman (1934.–2008.), 565.–572.

41 (2009) 3

Članci

MARIJAN, Davor: Rukovođenje i komandovanje Oružanim snagama SFRJ: Vrhovna razina, 659.–686.

42 (2010) 1

Članci

GABRIČ, Aleš: Odnos slovenske politike prema »maspoku«, 7.–22.

HORNYAK, Arpad: Jugoslavenski teritorijalni zahtjevi prema Mađarskoj i susjednim zemljama i planovi za njihovu primjenu nakon Drugog svjetskog rata, 23.–54.

KRIŠTO, Jure: Zagrebačka Židovka Heda Stern u lovu na Pavelića, 55.–72.

42 (2010) 2

Članci

RADELIĆ, Zdenko: Pripadnici Udbe u Hrvatskoj osuđeni zbog Informbiroa, 367.–

412.

SELINIĆ, Slobodan: Česi i Slovaci u Hrvatskoj i Srbiji 1945.–1948/9. – prve godine iskustva s komunističkom Jugoslavijom, 413.–432.

In memoriam

ŠVOGER, Vlasta: Dr. sc. Tomislav Markus (1969.–2010.), 515.–517.

MIŠKULIN, Ivica: Prof. dr. Hrvoje Matković (1923.–2010.), 518.–522.

42 (2010) 3

Članci

BATOVIĆ, Ante: Zapadne reakcije na objavu Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskoga književnog jezika 1967. godine, 579.–594.

NAJBAR-AGIČIĆ, Magdalena: »Sveučilišni list« kao izvor za povijest hrvatskih intelektualnih elita polovicom 20. stoljeća, 595.–629.

LUČIĆ, Ivica: Hrvatska protukomunistička gerila u Bosni i Hercegovini od 1945. do 1951., 631.–670.

DUKOVSKI, Darko: Atentat na britanskoga brigadira Roberta de Wintona u Puli 10. veljače 1947., 671.–691.

POSTWAR HISTORY (1945 – 1990) ON THE PAGES OF THE *JOURNAL FOR MODERN HISTORY* (ČASOPIS ZA SUVREMENU POVIJEST)

Josip Mihaljević

Croatian Institute of History

SUMMARY: This paper depicts how a historiographic journal (*Journal for modern history - Časopis za suvremenu povijest*) treats postwar history (1945 – 1990). The author first outlines an overview of the development of research and writing about the postwar history on the pages of the *Journal*, and after that represents and analyzes numerical data on the number of articles, themes they were exploiting, categories and authors of the papers and contributions published in the *Journal* from its foundation in 1969 until the end of 2010. With a few tabular and graphical illustrations, the author made, as a separate supplement, a complete bibliography of the articles that relate to modern history.

Keywords: *Journal for modern history - Časopis za suvremenu povijest, historiography, postwar history (1945 – 1990), bibliography*